

LOPPUARVIOINTIRAPORTTI
TANY MAITSO -HANKE, MADAGASKAR
DODO RY

Tytti Tuoriniemi, Ulla-Maija Aitakangas
syyskuu 2016

Kansikuva Petra Piitulainen

Hankekauden 2013–2015 aloitusseminaari Ranomafanassa huhtikuussa 2013

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	4
1.1	Yhteenveto	4
1.2	Arvioidun hankkeen lyhyt kuvaus	4
2	TANY MAITSON HISTORIAA	5
3	TANY MAITSO JA MUUT JÄRJESTÖT	7
4	DODO RY:N JA MICETIN YHTEISTYÖ	8
5	MADAGASKAR TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	9
6	ARVIOINNIN PAINOPISTE	13
6.1	Arvioinnin tarkoitus, lähtökohdat ja haasteet	14
7	ALUEELLISET EROT JA HANKEALUEIDEN ERITYISET TULOKSIIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	16
7.1	Farafangana	16
7.2	Ranomafana	18
7.3	Tolongoina	20
8	PERINTEISEN MADAGASKARILAISEN MAAILMANKUVAN LUOMAT HAASTEET KEHITYSYHTEISTYÖLLE TANY MAITSON HANKEALUEILLA	21
9	KÖYHYHDEN VÄHENTÄMINEN	22
9.1	Toimeentulon mahdollisuuksien parantuminen	22
9.2	Vihannesten tuottaminen yhdistysten jäsenille itselleen käytettäväksi ja edelleen myytäväksi	25
9.3	Kaikkia kyläläisiä hyödyttävä toiminta, lisääntynyt yhteistyö ja hyvät välit kyläläisten kesken	26
9.4	Ruokavalion monipuolistuminen ja parantunut terveystilanne	29
9.5	Lukutaitoisuuden kasvu	29
9.6	Naisten voimaantuminen	30

10	YHDISTYSTEN KAPASITEETTI JATKOSSA JA SISÄISET RISKIT (budjetin hallinta, suunnittelukyky, yhdistysten jäsenten motivaatio, riskinhallinta)	32
10.1	Taloushallinnollinen osaaminen ja suunnittelukyky	32
10.2	Jäsenten väliset suhteet ja motivaatio	33
10.3	Sisäiset riskit	33
11	BIODIVERSITEETIN SUOJELU	34
12	POISTUMISSUUNNITELMA JA SEN ONNISTUMINEN	38
12.1	Yhdistysten omat hankkeet	38
12.2	Kyläyhdistykset	41
12.3	Hanketyöntekijät	43
12.4	Hankkeen tulosten kestävyys	43
13	JOHTOPÄÄTÖKSET HANKEKAUDEN AKTIVITEETTIEN ONNISTUMISESTA	44
	LISTA HAASTATELLUISTA HENKILÖISTÄ	46
	LIITELUETTELO	46

1 JOHDANTO

1.1 Yhteenvedo

Tany maitso on Dodo ry:n kehitysyhteistyöhanke, joka toteutettiin Madagaskarilla vuosina 2007–2015. Arvioinnin kohteena on Tany maitson viimeinen kolmivuotisjakso 2013–2015, joka toimi hankkeen poistumisvaiheena. Suomen ulkoasiainministeriön tuen lisäksi hankkeeseen käytettiin Dodo ry:n omarahoitusosuutta.

Koska vuonna 2011 suoritettu väliarviointi oli ulkoinen, päätettiin loppuarviointi tehdä sisäisesti. Arvioinnin tarkoitus on palvella suomalaisia sidosryhmiä ja Dodoa hankkeen tuloksista tiedottamisessa. Arviointitiimiin kuuluivat Petra Piitulainen, Tytti Tuoriniemi ja Ulla-Maija Aitakangas. Aineistoa kerättiin Madagaskarilla marras-joulukuussa 2015 kenttämatkan ja loppuseminaarin aikana. Arvioijat vierailivat kuudessa kylässä hankkeen toiminta-alueilla Farafanganassa, Ranomafanassa ja Tolongoinassa, joissa haastateltiin kyläyhdistysten jäseniä. Myös kunkin hankealueen teknikoita sekä hankkeen koordinaattoreita haastateltiin.

Matkalta saadun aineiston lisäksi arvioijat ovat hankkineet tietoa Tany maitson asiakirjoista. Madagaskaria koskevaa tietoa on saatu verkkomediasta ja muualta internetistä. Aineistoon on perehdytty ja sitä on työstetty kevään ja ja kesän 2016 aikana.

Arvioinnin tavoitteena on selvittää, kuinka hyvin hankkeen poistumissuunnitelman toteuttamisessa, kyläyhdistysten toiminnan vakiinnuttamisessa ja kapasiteetin vahvistamisessa on onnistuttu. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota yhdistysten vakauteen ja kykyyn toimia hankkeen jälkeen ja sitä kautta yhdistystoiminnan jatkuvuuteen ja hankkeen tulosten kestävyys. Hankkeen toimintojen onnistuminen mittaa myös sen päätavoitteiden, köyhyyden vähentämisen ja biodiversiteetin suojelun onnistumista.

Tany maitso näyttää pääosin saavuttaneen tavoitteensa. Useimmat kyläyhdistykset kykenevät jatkamaan toimintaansa itsenäisesti hankkeen päättymisen jälkeen. Tany maitson suomalainen vapaaehtoisryhmä on silti päättänyt jatkaa Madagaskarilla tehtävän työn tukemista. Hankkeen omarahoituksesta jäi viimeisen vuoden jälkeen varoja, jotka käytetään hankealueille perustettujen kirjastojen toiminnan vahvistamiseen ja kyläyhdistysten seurantaan. Lisäksi varoja käytetään tarpeelliseksi katsottuihin koulutuksiin mahdollisuuksien mukaan.

1.2 Arvioidun hankkeen lyhyt kuvaus

Hankesuunnitelman mukaan Tany maitso -hankkeen tarkoituksena on ollut edistää hyvinvoivan ekosysteemin, köyhyyden poistamisen sekä metsien ja luonnonvarojen kestävä käytön toteutumista yhdistämällä kehitys ja luonnonsuojelu. Tavoitteena on ollut luonnonvaroista riippuvaisten ihmisten hyvinvoinnin parantaminen, mikä puolestaan vähentää painetta luonnonvarojen laittomaan käyttöön ja edistää biodiversiteetin suojelua. Hanke on toiminut kolmen eri suojelualueen reuna-alueilla: Ranomafanassa, Farafanganassa sekä Ranomafanan ja Andringitrans kansallispuiston välisellä metsäkäytävällä Tolongoinassa. Tany maitsoilla on ollut kaksi päätarkoitusta: 1) köyhyyden vähentäminen kylissä, joissa hanke toimii, ja 2) biodiversiteetin suojelu. Kestävyys saavuttamiseksi viimeisellä hankekaudella keskityttiin seuraavien aktiviteettien toteuttamiseen: 1) kyläyhdistysten tukeminen ja vahvistaminen, 2) puunistutus ja 3) lukutaitokoulutus. Hankesuunnitelmaan sisältyi myös markkinatutkimus, jolla oli määrä tukea

tuottajien pääsyä markkinoille. Tutkimuksesta luovuttiin sen osoittauduttua tarpeettomaksi. Hankkeen päähyödynsaajia ovat olleet kyläyhdistysten jäsenet, lukutaitokoulutukseen osallistuneet henkilöt sekä hunajantuottajat.

Hankkeen toteuttamiseksi Madagaskarilla on tehnyt töitä kaksi koordinaattoria ja viisi teknikkoo. Koordinaattoreina ovat toimineet Haingotiana Ramiarinjanahary ja Chantal Andriaharimidy pääkaupungista Antananarivosta käsin. Farafanganassa teknikoina ovat olleet Johnny Halliday ja Brunel Mboangy Heridia (”Ridia”), Ranomafanassa Berthin Bobimanana ja Jean Pierre Razafimandimby sekä Tolongoinassa Désiré Ramarason (”Radezy”). Hanketoimintaa on ollut seuraavissa kylissä:

Farafangana / Mandovia, Takoandra, Manombo, Analameloka, Sahamahitsy, Andrafia, Bemelo, Morafeno, Tsaratanana, Namohora

Ranomafana / Ampitavanana, Matavirano, Sambiviny, Andafy atsimo, Ambodiriana, Sahavondronana, Volahotro, Ialatsara, Amboditanina, Iharananina

Tolongoina / Marosondry, Iladitra, Ambinanindrano, Kianjamiakatra, Ambatoharanana

2 TANY MAITSON HISTORIAA

Dodo on toiminut Madagaskarilla jo vuodesta 1998 lähtien Farafanganassa Manombon alueella. Silloisen hankkeen toimintoja olivat metsityksen edistäminen, puiden kasvatusta sekä vihannesten ja rahakasvien viljely. Tavoitteena oli Manombon metsien suojeleminen auttamalla lähialueen väestöä löytämään vaihtoehtoisia tulonlähteitä. Samanlainen suojelutavoite oli kahdella muulla suomalaisten rahoittamalla hankkeella, joita toteutettiin Ranomafanassa kansallispuiston reuna-alueella. Suomi-Madagaskar -seuralla oli jyräjätuhojen torjuntahanke ja Maatalous-metsäyhtiöiden liitolla mehiläishoidon kehityshanke. Nämä kolme hanketta päättyivät vuonna 2006.

Kun Tany maitso -hanke käynnistyi vuonna 2007, Manombossa ja Ranomafanassa saadut kokemukset yhdistettiin. Toiminta jatkui aluksi samoissa kylissä kuin aiemmat hankkeet. Viisi kylää sijaitsi Manombon alueella ja viisi Ranomafanassa. Manombosta tuotiin taimitarha- ja viljelytoiminta Ranomafanaan ja manombolaiset saivat koulutusta mehiläisten hoidossa. Ranomafanan alueella koulutusta järjestettiin myös rottien riisipelloilla aiheuttamien tuhojen torjunnassa.

Huhtikuussa 2008 kaksi Tany maitson työntekijää vieraili Malissa tutustumassa Dodo ry:n toiseen kehitysyhteistyöhankkeeseen Sinsibereen, joka tuki naisten osuuskuntatoimintaa. Hanke järjesti mm. lukutaitokoulutusta naisille, mikä lisäsi heidän itsenäisyyttään ja kykyään hoitaa asioita. Malin matkan innoittamana myös Tany maitsoissa päätettiin aloittaa luku- ja kirjoitustaidon sekä peruslaskutaitojen opetus naisille parantamaan heidän mahdollisuuksiaan osallistua hankkeen toimintaan. Opetus suunniteltiin yhdessä madagaskarilaisen järjestön, Malagasy Mahombyn kanssa, ja marraskuussa alkoivat Manombossa ensimmäiset kurssit. Vuonna 2009 otettiin mukaan myös miehiä heidän osoitettuaan suurta kiinnostusta saada opetusta.

Vuonna 2008 toiminta laajeni 10 uuteen kylään, viiteen Ranomafanassa ja viiteen Farafanganassa. Hankkeen ensimmäisinä vuosina kyläläiset osallistuivat toimintaan yksilöinä. Yhdistystoiminta sai alkunsa Volahotron kylässä Ranomafanassa, missä naiset perustivat yhdistyksen myydäkseen yhdessä viljelemiään papuja. Osan sadosta he säästivät siemeniksi seuraavaa kylvöä varten. Papujen myynnistä saamallaan tuloilla he ostivat ankoja kasvatettavaksi. Tämä esimerkki sai teknikot

edistämään yhdistysten muodostamista muissa kylissä, ja vuonna 2009 kuhunkin kylään perustettiin yhdistys Tany maitson tuella.

Tany maitson toinen kolmivuotisjakso (2010–2012) alkoi toiminnan laajenemisella viiteen kylään Tolongoinan alueelle, joka sijaitsee Ranomafanan ja Andringitran kansallispuistoja yhdistävän metsäkaistaleen varrella. Lisäksi Farafanganassa otettiin mukaan Mandovian kylä jo vuonna 2008 poisjääneen Epitatran tilalle.

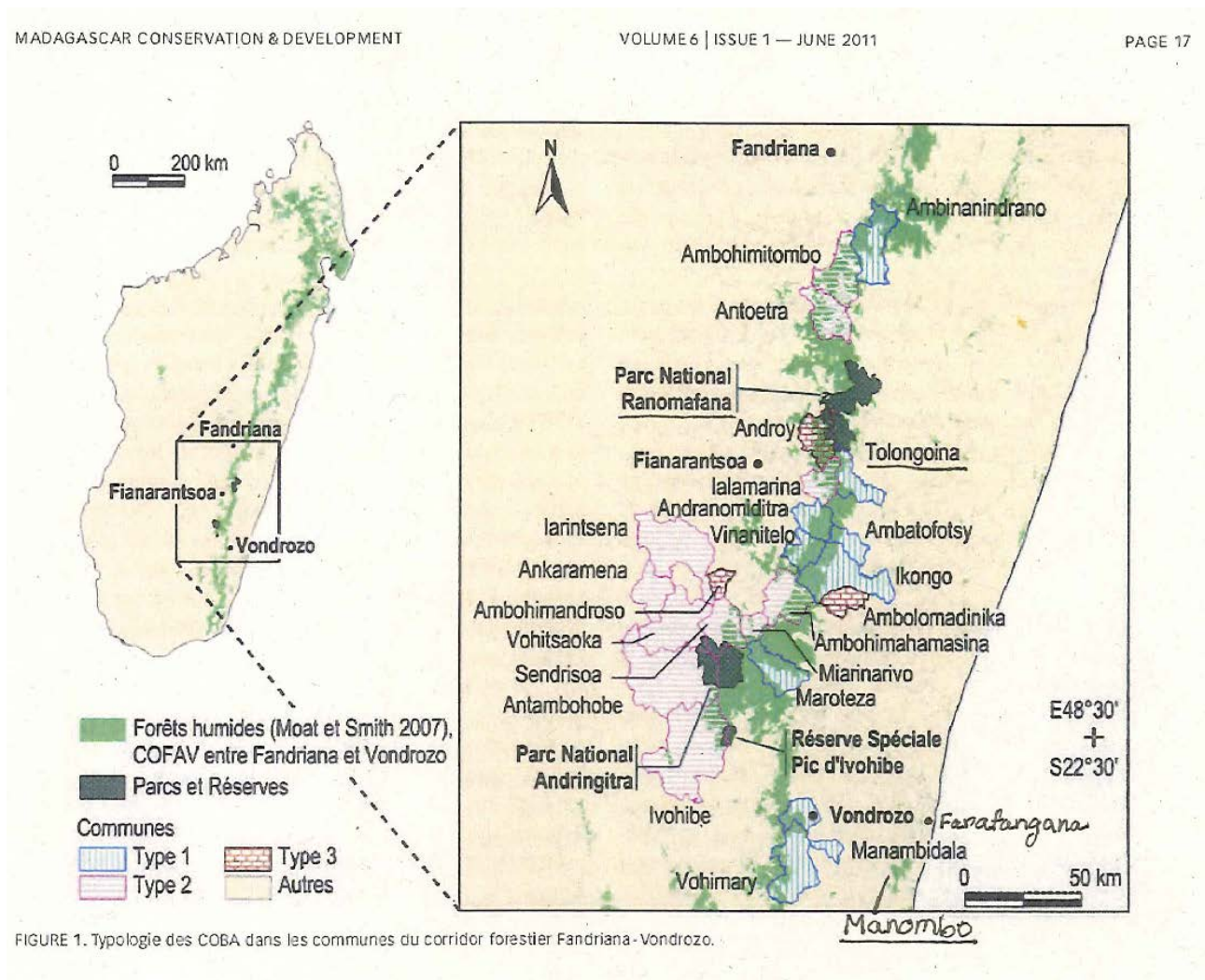
Ranomafanan ja Andringitran kansallispuistot yhdistävä metsäkaistale eli ekologinen käytävä

Vuodesta 2010 Tany maitso keskittyi yhdistysten tukemiseen, jotta niiden toiminnasta tulisi pysyvää ja jotta ne voisivat jatkaa itsenäisesti hankkeen päättymisen jälkeen. Yhdistyksiä rohkaistiin sijoittamaan käteisvaroja tuloa tuottavaan toimintaan ja aloittamaan oma hanke (porsaankasvatus, riisin kerääminen ja myynti jne). Tolongoinassa tuettiin aluksi yksittäisiä henkilöitä, samaten mehiläistenhoidossa neuvoja ja ohjausta annettiin yksilöille. Luku- ja kirjoitustaidon opetus laajeni Ranomafanaan ja Tolongoinaan.

Hankkeen ensimmäisen vaiheen aikana istutettiin nopeasti kasvavia akaasia ja eukalyptusta kyläläisten puuntarpeeseen ja jatrophaa siitä saatavan öljyn vuoksi. Vuodesta 2011 alettiin edistää kotoperäisten puiden istuttamista ja järjestettiin ympäristökasvatusta ensin Ranomafanassa, sitten Tolongoinassa. Luku- ja kirjoitustaitokursseilla opitun ylläpitämiseksi perustettiin kirjastot Manomboon (2011) ja Ambalakindresyn kylään Ranomafanaan (2012).

Hankkeesta tehtiin vuonna 2011 ulkopuolinen väliarviointi, joka antoi suosituksia silloisen hankejakson loppuajaksi. Arvioijat kehottivat lisäksi Dodoa hakemaan ulkoministeriöltä tukea

uudelle hankkeelle. Vuonna 2012 saatiinkin myönteinen päätös Tany maitson poistumisvaiheen (2013–2015) rahoituksesta. Viimeisellä kolmivuotiskaudella jatkettiin luku- ja kirjoitustaidon opetusta Tolongoinassa ja avattiin sinne kirjasto. Yhdistysten omia hankkeita vahvistettiin samalla kun Tany maitson antamaa tukea asteittain vähennettiin. Yhdistykset vaihtoivat seminaareissa tietoja ja kokemuksia kasvattaen ongelmanratkaisukykyään ja itsenäisyyttään. Kaikilla yhdistyksillä oli siemenpankit, joissa oli useiden viljeltävien kasvien siemeniä uutta kylvöä odottamassa. Kotoperäisten puiden taimien kasvattaminen ja istuttaminen laajeni Farafanganaan. Kotoperäiset puut olivat keskeisenä aiheena myös hankkeen päätösseminaarissa joulukuun 2015 alussa Antananarivossa.

Alleviivattuna kartassa hankkeemme sijaintialueet

3 TANY MAITSO JA MUUT JÄRJESTÖT

Madagaskarilla toimii lukuisia järjestöjä, joiden tavoitteena on parantaa paikallisen väestön oloja ja / tai suojella luontoa. Suurimmat ja tunnetuimmat ovat YK:n järjestöjä tai muita kansainvälisiä toimijoita, mutta hankkeita on myös monilla brittiläisillä, saksalaisilla, ranskalaisilla ja

yhdysvaltalaisilla järjestöillä, jotka tekevät yhteistyötä madagaskarilaisten kanssa. Pienimmät yhdistykset ovat yhden henkilön aloitteesta syntyneitä ja niiden hankkeet ovat hyvin pienimuotoisia.

Tämä järjestöjen ja hankkeiden runsaus voi muodostua ongelmaksi, jos ne toisistaan tietämättä toimivat samalla alueella ja niiden toiminnot ovat samanlaisia. Tällaiseen tilanteeseen törmättiin Tany maitso -hankkeen ensimmäisinä vuosina. Joulukuussa 2009 pidettiin työpaja, jossa Ranomafanassa ja Manombossa työskentelevät järjestöt etsivät keinoja välttää päällekkäisyyttä ja parantaa keskinäistä yhteistyötä. Päätettiin muodostaa alusta, joka olisi kaikkien toimijoiden käytettävissä. Ensimmäiseksi oli määrä luoda tietokanta kaikista järjestöistä ja hankkeista sekä edunsaajakylistä. Suunnitelmat kaatuivat varojen puutteeseen. MNP (Madagascar National Parks), joka oli luvannut maksaa kaukaa tulevien pormestareiden ja CDC:n (Communal development committee) edustajien kaikki kulut Ranomafanassa pidettävien kokousten aikana, ei pystynyt poliittisen kriisin vuoksi kattamaan budjettia. Vuoden 2010 jälkeen aiheeseen ei palattu, koska alustan jäsenet eivät saaneet kootuksi rahoitusta omista varoistaan ja koska poliittinen epävakaus jatkui.

Tälläkin hetkellä olisi vähintään yhtä paljon tarvetta eri toimijat kattavalle tietokannalle tai muulle järjestelmälle, sillä Madagaskarilla toimivia järjestöjä on varmaankin satoja. Yksin Lemur Conservation Networkissa on nyt 50 jäsentä, joilla on hankkeita eri puolilla saarta.

4 DODO RY:N JA MICETIN YHTEISTYÖ

Dodo on vuonna 1995 perustettu ympäristöjärjestö. Toiminnassa on keskeisellä sijalla kestävä kaupunkisuunnittelu ja -asuminen, kestävä ruoantuotanto sekä globaali kehitys. Sen puitteissa on toteutettu kolme kehitysyhteistyöhanketta, Sinsibere Malissa sekä Tany maitso ja sitä edeltävä hanke Madagaskarilla. Dodon kumppani Madagaskarilla on ollut MICET (Madagascar Institut pour la Conservation des Ecosystèmes Tropicaux) vuodesta 1998 lähtien. MICET on perustettu vuonna 1997 ja toimii Dodon tavoin ympäristökysymysten, luonnonsuojelun, köyhyyden vähentämisen ja kehityksen parissa. Sen tavoitteena on tutkia tropiikin biodiversiteettiä sekä edesauttaa puistojen ja rauhoitusalueiden suojelua tekemällä työtä tutkijoiden kanssa ja tarjoamalla teknistä tukea ja palveluita yhteistyössä eri tahojen kanssa.

MICETin rooli Tany maitso -hankkeessa on ollut antaa puitteet toiminnan sujumiselle. Paikalliset hankekoordinaattorit ovat saaneet apua mm. kuljetusten järjestämisessä, hanke- ja taloushallinnossa ja virallisten lupien hankkimisessa. Sen sijaan MICET ei ole osallistunut Tany maitson toimintaan kentällä. Kapasiteetin vahvistamiseksi järjestetty koulutus on annettu hankkeen koordinaattoreille ja teknikoille. Tämä järjestely poikkeaa perinteisestä kehitysyhteistyöstä, jossa Etelän järjestö vastaa hankkeen käytännön toimeenpanosta ja saa tukea oman osaamisensa kehittämiseen. Yhteistyön tuloksena MICET on kuitenkin omaksunut Tany maitson käyttämän sosiaalisen lähestymistavan omissa hankkeissaan.

Hankkeen madagaskarilaiset koordinaattorit ovat olleet Tany maitson toiminnan kivijalka. Koska Suomen hankekoordinaattorit ovat vaihtuneet tiuhaan ja vapaaehtoisryhmän aktiivitkin ainakin viimeiselle hankekaudelle tullessa pitkälti uusiutuneet, informaatiokatkoksilta ei ole voitu välttyä. Viimeisen hankekauden osalta ei nähty isona ongelmana, että hankkeessa pidempään mukana olleet Suomen pään aktiivit jättäytyivät taka-alalle, sillä Madagaskarin hankekoordinaattoreilla oli täysi osaaminen työhönsä, suurin asiantuntijuus, ja väliarviointikin oli suositellut vastuun siirtämistä voimakkaammin Madagaskarille. Toisaalta väliarviointi suositteli myös huomion kiinnittämistä vapaaehtoisryhmän sitouttamiseen Suomessa. Uusia vapaaehtoisia rekrytoitiin alkuvuodesta 2013

sekä syksyllä 2014. Hankematkoja Madagaskarille on viimeisellä hankekaudella tehty kerran vuodessa aiemman kahden sijasta. Vuoden 2013 hankematkan aikana järjestettiin viimeisen hankekauden avannut seminaari, vuonna 2014 hankematkalle lähti hankkeen kaksi uutta koordinaattoria luomaan suhteita Madagaskarin päähän ja viimeisen, vuoden 2015 hankematkan päätarkoituksena oli materiaalin kerääminen arviointia varten sekä hankkeen loppuseminaari.

Palaveri Tolongoinassa kenttämatkalla kesäkuussa 2014. Kuvassa Madagaskarin koordinaattorit Haingotiana Ramiarinjanahary ja Chantal Andriaharimidy, Suomen koordinaattori Kaisa Torppa sekä Tolongoinan teknikko Désiré Ramaroson.

5 MADAGASKAR TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Kun Tany maitso -hanke alkoi vuonna 2007, Madagaskarin presidenttinä istui toista kauttaan Marc Ravalomanana. Hän loi hallituksensa kanssa viisivuotissuunnitelman, Madagascar Action Planin, vuosiksi 2007–2012 tavoitteena nopea kasvu, köyhyyden väheneminen ja maan kehittyminen vuosituhattavoitteiden mukaisesti. Suunnitelma antoi kahdeksan sitoumusta, joista yksi koski ympäristöä. Sitoumuksen mukaan Madagaskarista piti tulla maailman johtava toimija ympäristöä koskevien parhaiden käytänteiden kehittämisessä ja toteuttamisessa. Tavoitteeseen pääsemiseksi tuli lisätä suojelualueita biodiversiteetin säilyttämiseksi maalla, järvissä, meressä ja rannikoilla, vähentää luonnonvarojen kulumista, kehittää ympäristön huomioonottamista päätöksenteon kaikilla tasoilla ja metsien hoitoa. Jo vuonna 2003 Ravalomanana oli ilmoittanut tavoitteekseen kolminkertaistaa suojeltujen alueiden pinta-ala yli 60.000 km²:iin (Durban vision). Vuonna 2005 perustettiin 1 miljoona hehtaaria uusia suojeltuja alueita ja vuonna 2007 yli miljoona hehtaaria lisää, mm. Fandriana-Vondrozon metsäkäytävä, jonka alueella Tolongoina sijaitsee.

Jos Ravalomananan aikana ennätettiin saada aikaan jotakin hyvää, se menetettiin suurelta osin vuonna 2009 tapahtunutta vallankaappausta seuranneen poliittisen kriisin aikana. Kansainvälinen yhteisö piti vallansiirtoa Andry Rajoelinalle laittomana ja ulkomaiset rahoittajat kuten Maailmanpankki ja Euroopan unioni jäädyttivät budjettituen antamisen ja luottojen myöntämisen Madagaskarille. Jäljelle jäi lähinnä humanitaarinen apu. Maa menetti myös suosituimmuusasemansa monilla markkina-alueilla. Erityisen vaikeaa oli Yhdysvaltain kanssa tehdyn AGOA-sopimuksen purkautuminen. Sopimus oli taannut madagaskarilaisen tekstiiliteollisuuden tuotteille tullittoman kohtelun. Markkinoiden sulkeutuminen saattoi monet yritykset vaikeuksiin ja johti alan kutistumiseen ja työttömyyden kasvuun.

Saadakseen lisää varoja valtion kassaan, Rajoelinan hallitus teki luvalliseksi kaataa pieniä määriä arvopuuta kansallispuistoissa. Samanaikaisesti laitton ruusupuun kaato suojelluissa metsissä lisääntyi ja puunvienti ulkomaille, lähinnä Kiinaan, kukoisti. Vuonna 2012 tehdyn arvioinnin mukaan lisääntyneellä luonnonvarojen hyväksikäytöllä vuoden 2009 vallankaappauksen jälkeen on ollut ikävät seuraukset: 90 %:n makilajeista todettiin olevan vaarassa kuolla sukupuuttoon. Vähän aiemmin, 2008 tehty edellinen tutkimus oli osoittanut 38 %:n olevan vaarassa hävitä. Rajoelinan hallituksen toimenpiteet laitton kaupan lopettamiseksi olivat ponnettomia ja johtivat harvoin tuloksiin, koska lainvalvojat oli lahjottu. Laitton puunkaadon ja ruusupuun myynnin lisääntymisestä Rajoelinan valtaantulon jälkeen on esitetty sellainenkin näkemys, että ne eivät olleetkaan seurausta poliittisesta kriisistä, vaan vallanvaihtoa vauhditti Madagaskarin ylimpien luokkien halu päästä käyttämään hyväksi yhteisellä maalla sijaitsevia arvokkaita resursseja. Laiton toiminta on ollut ongelma jo vuosikymmeniä, eikä Ravalomananan suojelupolitiikka sopinut tästä hyvin tuottoisasta kaupasta hyötyville.

Monivuotiset yritykset palauttaa Madagaskarille laillinen hallinto ja demokraattisesti valitut elimet johtivat ns. tiekartan hyväksymiseen 2011. Useasti lykätyt presidentinvaalit pidettiin joulukuussa 2013, ja tammikuussa 2014 voittajaksi julistettiin Hery Rajaonarimampianina. Samanaikaisesti presidentin kanssa valittiin kansanedustajat kaksikamarisen parlamentin alahuoneeseen. Kunnallisvaaleja, joissa valittiin pormestarit ja valtuuston jäsenet, jouduttiin odottamaan heinäkuuhun 2015 asti. Presidentti Rajaonarimampianinan puolue HVM voitti yli puolessa kunnista, mikä antoi viitteitä senaattorivaalien odotettavissa olevasta tuloksesta. Joulukuun 2015 lopussa pidetyissä vaaleissa äänioikeus oli pormestareilla ja kunnallisvaltuutetuilla, jotka valitsivat 42 kaikkiaan 63 senaattorista. Eniten edustajia ylähuoneeseen sai HVM lähes 86 %:n kannatuksella. Kuten kunnallisvaaleissa, toiseksi tuli Marc Ravalomananan puolue TIM ja kolmanneksi Andry Rajoelinan Mapar. Loput 21 senaattoria ovat presidentin nimittämiä. Hänen puolueellaan on nyt senaatissa yli 80 % paikoista. Mainittakoon, että Marc Ravalomanana on kotiaarestista päästyään ja armahduksen saatuaan alkanut uudestaan tavoitella valtaa. Hänen vaimonsa Lalao Ravalomanana oli ehdokkaana kunnallisvaaleissa ja valittiin Antananarivon pormestariksi. Ex-presidentin uskotaan vaikuttavan päätöksiin taustalla.

Virkaan astuessaan presidentti Rajaonarimampianina lupasi uudistuksia ja pikaista parannusta moniin epäkohtiin. Huhtikuussa 2014 julkaistiin asiakirja nimeltään *Valtion yleinen politiikka*, jossa käsiteltiin vallitsevaa tilannetta sekä tarvittavia toimenpiteitä maan kehittämiseksi. Tätä asiakirjaa seurasi toukokuussa 2015 *Kansallinen kehitysohjelma*, joka paitsi luettelee perusteellisesti maata vaivaavat ongelmat ja niiden syyt, myös esittää laajan ohjelman tavoitteineen ja strategioineen valtion yleisen politiikan pohjalta. Kehitysohjelman visiona on "rakentaa uusi ja vahva Madagaskar ja jättää perinnöksi tuleville sukupolville rauhoittunut, yhtenäinen ja kukoistava maa, josta on myös tullut valtavan luontopääomansa maailmanlaajuisesti johtava hyödyntäjä ja suojelija pohjautumalla

vahvaan ja huomioonottavaan kasvuun, joka palvelee kaikkien alueiden oikeudenmukaista ja kestävä kehitystä”.

Ohjelma nimeää kehitystyölle viisi strategista linjaa, joista viides käsittelee luonnonvaroja ja ympäristöä. Strategialinjalla on kaksi erityistä tavoitetta: 1) varmistaa luonnonvarojen ja taloudellisen kehityksen huomioonottaminen ja 2) suojella, säilyttää ja käyttää kestävästi luontopääomaa ja ekosysteemejä. Tarkoituksenmukaisten ja ensisijaisten toimenpiteiden on määrä kohdistua huolenaiheisiin, jotka liittyvät ilmastonmuutokseen, paikallisyhteisöjen osallistumiseen hallintoon ja laittoman kaupan vastaiseen taisteluun, energiaan, suojelualueisiin, maaperän suojeluun, metsäpalojen hallintaan, metsittämiseen ja metsien ennallistamiseen. Madagaskar on myös Maailmanpankin WAVES-kumppani, mikä omalta osaltaan vaikuttaa maan harjoittamaan politiikkaan. WAVES (Wealth Accounting and Valuation of Ecosystem Services) pyrkii ilmoituksensa mukaan edistämään kestävä kehitystä sisällyttämällä luontopääoman kehityssuunnitteluun ja kansantalouden laskentajärjestelmiin pohjautuen ympäristötalouden kirjanpitojärjestelmään (System of Environmental-Economic Accounting, SEEA). Kansallinen kehitysohjelma ilmaisee eri yhteyksissä, että luonnonvarojen käyttöä pidetään talouskasvun tärkeänä osana. Ohjelmassa mainitaan 12 kasvualuetta, joiden kehitykseen on tarkoitus erityisesti panostaa. Madagaskar odottaa saavansa tuloja mm. luontomatkailusta, kaivosteollisuudesta, maanviljelystä ja merialueiden hyödyntämisestä.

Kehitysohjelma siis korostaa vahvasti hyötynäkökohtia. Olemassa olevat uhat luonnon monimuotoisuudelle kyllä mainitaan ja myönnetään suojelutarve, mutta samalla tuodaan esille luonnonvarojen hyväksikäyttö. Luontoa ei suojella arvottomasta ensin sen mahdollisesti tarjoamia palveluita.

Kun kansallista kehitysohjelmaa ja Tany maitso -hanketta vertaa toisiinsa, voi nähdä että molempien tavoitteisiin kuuluu köyhyyden vähentäminen. Luonnonsuojelullisilta päämääriltään ne kuitenkin eroavat. Kehitysohjelman näkökulma on utilitaristinen, kun Tany maitsoissa on pyritty pitämään ihmiset pois suojelualueelta, jotta luonto säilyisi mahdollisimman koskemattomana, eikä biodiversiteetti vaarantuisi.

Kauniista lupauksista huolimatta Hery Rajaonarimampianinan presidenttikauden kahtena ensimmäisenä vuonna ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia yleisessä tilanteessa. Vaikka Madagaskar on päässyt takaisin järjestöihin, joista se erotettiin 2009, ja mm. Maailmanpankki ja EU ovat myöntäneet tukea kehitysohjelmille, presidenttiä syytetään mm. hitaasta päätöksenteosta ja turhasta matkustelusta. Keväällä 2015 enemmistö kansanedustajista äänesti presidentin erottamisen puolesta. Hän kyseenalaisti äänestyksen laillisuuden, eikä hyväksynyt tulosta. Perustuslaillinen tuomioistuin asettui presidentin puolelle ja hän sai pitää asemansa.

Vuoden 2015 lopulla parlamentti hyväksyi ruusupuun laitonta kauppaa koskevan lain, jonka käsittely oli lykkääntynyt useaan otteeseen eräiden edustajien vastustuksen ja painostuksen vuoksi. Laki kiristää rangaistuksia ja määrää perustettavaksi erityistuomioistuimen tuomitsemaan kauppiaita ja heidän rikostovereitaan. Puukauppaan osallisia tai siitä hyötyviä on yhteiskunnan kaikilla tasoilla, myös parlamentissa ja muissa korkeissa asemissa. Monet ns. puuparoneista ovat myös merkittäviä vaniljantuottajia.

Laittoman kaupan lisäksi Madagaskarilla on yhä useita muita ongelmia ratkaistavana. Maa ei saavuttanut yhtäkään vuosituhattavoitetta vuoteen 2015 mennessä. Äärimmäistä köyhyyttä ei ole saatu poistetuksi, lapsikuolleisuus on korkea, yli puolet peruskoulun aloittavista keskeyttää koulunkäynnin. YK:n kehitysohjelman (UNDP) viimeisimmässä inhimillisen kehityksen raportissa vuodelta 2015 Madagaskar saa sijan 154/188. Transparency Internationalin julkisen sektorin

korruptiota käsittelevässä raportissa 2015 sijoitukseksi tulee 123/167. Madagaskar saa saman pistemäärän – 28 – kuuden muun maan kanssa, mikä asettaa ne kolmanneksi heikoimpaan ryhmään.

Kuluva vuosi 2016 on presidentti Rajaonarimampianinalle ja hänen hallinnolleen näytön paikka. Esimerkiksi EU ja Kansainvälinen valuuttarahasto ovat asettaneet jo myöntämiensä tukien ja lainojen jatkamiselle ehdoksi, että Madagaskar ryhtyy toimenpiteisiin mm. korruptiota ja köyhyyttä vastaan. Madagaskarin on myös parannettava turvallisuustilannettaan. Karjavarkaudet eivät enää ole nuorten miesten rohkeudenosoituksia ja myötäjäisten hankkimiskeino etelän syrjäseuduilla, vaan kiväärein aseistettujen joukkojen harjoittamaa ammattimaista rosvousta. Karjan varastaminen ei rajoitu yksinomaan maan eteläosiin, vaan tapauksia on ollut niinkin pohjoisessa kuin Mahajangan seudulla. Lisäksi aseellisia ryöstöjä on kohdistunut ihmisten koteihin ja autoja on pysäytetty maanteiden varsilla. Pitkiä matkoja tekevät yöbussit pyrkivät kulkemaan yhdessä pienentääkseen riskiä joutua hyökkäyksen kohteeksi. Vuoden 2015 aikana sattui useita tapauksia, joissa Madagaskarilla asuva tai pitkään oleskellut ranskalainen ryöstettiin ja tapettiin kotonaan. Ranskalaiset muodostavat huomattavan osan Madagaskarille tulevista matkailijoista. Tieto ikävistä tapahtumista on herättänyt huolta, jopa pelkoa Ranskassa ja on saattanut vähentää halua vieraila entisessä siirtomaassa.

Tähänastisista toimenpiteistä karjavarkaita vastaan ovat joutuneet kärsimään myös ulkopuoliset. Elokuussa 2015 alkoi sotilaallinen operaatio etelässä. Seurauksena oli yhteenottoja, joissa kuoli sotilaiden ja rosvojen ohella syyttömiä kyläläisiä. Lisäksi sotilaat teloittivat ilman oikeudenkäyntiä useita karjavarkaita epäilemiään henkilöitä. Näitä tappeja ei tutkittu, eikä ketään asetettu syytteeseen.

Rikollisen toiminnan aiheuttama turvallisuusriski on näkynyt myös Tany maitson hankealueilla. Jo vuoden 2008 lopulla Farafanganan teknikot joutuivat välttämään käyntiä Epatatran kylässä, joka viimein oli jätettävä pois hankkeesta asukkaiden muutettua muualle. Lisääntynyt rikollinen toiminta alkoi vuodesta 2010 lähtien näkyä Ranomafanassa vaikeuttaen teknikkojen työtä kentällä ja hidastaen yhdistysten toimintaa. Kyläläiset pakenivat usein metsään piiloon ja jäivät sinne muutamaksi päiväksi odottamaan tilanteen rauhoittumista. Viimeisin ikävä uutinen saatiin Tany Maitson loppuseminaarissa joulukuussa 2015, kun Ialatsaran yhdistyksen edustaja kertoi kylään tehdystä ryöstöstä. Arviointimatalla ollessamme kuulumme, että vaarallinen alue, ns. punainen vyöhyke on vain 10 km:n päässä Ranomafanan kylästä. Tolongoinan alue on tähän mennessä säästynyt rosvojen hyökkäyksiltä. Tämä heijastuu raporteissa ja Tolongoinan kyläyhdistysten seminaaripuheenvuoroissa. Turvallisuusongelma ei nouse niissä esille, niin kuin muiden yhdistysten esittelyissä.

Kuvassa Ialatsaran kyläyhdistyksen jäseniä kesäkuussa 2014. He kertoivat säästävänsä varoja riisinkuorintakonetta varten. Heinäkuussa 2015 yhdistys ryöstettiin ja se menetti kerätyt varat.

6 ARVIOINNIN PAINOPISTE

Hankekaudella 2013–2015 Tany maitson pääpaino on ollut poistumissuunnitelman toteuttamisessa, kyläyhdistysten toiminnan vakiinnuttamisessa ja kapasiteetin vahvistamisessa. Tämän viimeisen hankekauden aikana hankkeen kestävyys on pyritty takaamaan ennen kaikkea tukemalla ja vahvistamalla kyläyhdistyksiä. Aktiviteetteina ovat olleet myös kotoperäisten puiden istuttaminen kaikilla hankealueilla sekä lukutaitokoulutukset Tolongoinan alueella Tany maitson hankekylissä vuosina 2013 ja 2014. Hankekaudelle suunniteltua markkinatutkimusta ei toteutettu.

Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota yhdistysten vakauteen ja kapasiteettiin toimia hankkeen jälkeen ja sitä kautta yhdistystoiminnan jatkuvuuteen ja hankkeen tulosten kestävyys. Hankkeen toimintojen onnistuminen mittaa myös sen päätavoitteiden, köyhyyden vähentämisen ja biodiversiteetin suojelun, onnistumista. Köyhyyden vähentymisen mittareita ovat hankehakemuksen mukaan toimeentulon mahdollisuuksien parantuminen, ruokavalion monipuolistuminen, lukutaitoisuuden kasvu, naisten voimaantuminen ja parantunut terveystilanne. Toimeentulomahdollisuuksien kohentuminen on yhteydessä toimiviin kyläyhdistyksiin.

Hankehakemuksessa eriteltyinä toimivat kyläyhdistykset tuottavat:

- kasviksia yhdistysten jäsenille itselleen käytettäväksi
- kasviksia ja muita tuotteita edelleen myytäväksi omassa kylässä ja paikallisilla toreilla
- toimintoja, jotka hyödyttävät kaikkia kyläläisiä (esimerkiksi: rahanlainaus, ruokaturvaa parantava

riisin myynti, apteekkipalvelut jne.)
-lisääntynyt yhteistyö ja hyvät välit kyläläisten kesken

Hankehakemuksessa esiteltyjen toimivien kyläyhdistysten kriteerien lisäksi olemme arvioinnissa kiinnittäneet huomiota mm. yhdistysten kykyyn suunnitella toimintaansa ja selvittää ongelmatilanteita.

Biodiversiteetin suojelua on hankekaudella 2013–2015 edistetty kotoperäisten puiden istuttamisella. Lisäksi Tany maitson ympäristötavoitteet kulkevat rinnan köyhyyden vähenemisen kanssa: oletuksena on, että kohentuneet toimeentulomahdollisuudet vähentävät myös metsiin kohdistuvaa painetta.

Analyysiä tehdessä aineisto on jaettu kolmeen osaan (Ranomafana, Farafangana, Tolongoina) hankealueiden kulttuuri- ja olosuhde-erojen vuoksi.

Olemme kiinnittäneet huomiota myös siihen, kuinka väliarvioinnin suosituksia on sovellettu viimeisellä hankekaudella. Hankkeessa on otettu käyttöön yhdistysvaihdot, kyläyhdistysten kapasiteettia on vahvistettu mm. tukemalla oman hankkeen toteutusta, ja vastuuta hanketyöstä on siirretty Madagaskarille asteittain jo heti väliarvioinnin julkaisun jälkeen samalla kun seuranta on tehostettu.

6.1 Arvioinnin tarkoitus, lähtökohdat ja haasteet

Arviointi perustuu Madagaskarilla marras-joulukuussa 2015 tehtyihin haastatteluihin, loppuseminaarin yhdistysesittelyihin ja näistä käytyihin keskusteluihin sekä hankkeen asiakirjoihin vuosilta 2013–2015. Arvioijat vierailivat jokaisella hankealueella kahdessa kyläyhdistyksessä, jotka oli mahdollisuuksien mukaan valittu siten että toinen oli menestynyt hyvin ja toisella oli haasteita toiminnan jatkamisessa. Jokaisessa kylässä suoritettiin ryhmähaastattelu. Tämän lisäksi haastateltiin yksilötasolla yhtä miesjäsentä sekä yhtä naisjäsentä jokaisesta yhdistyksestä, hankkeen työntekijöitä, jokaista teknikkoa, koordinaattoreita ja MICETin puheenjohtajaa Benjamin Andriamihajaa. Lukutaitokoulutuksista vastanneen Malagasy Mahombyn edustajaa ei onnistuttu tavoittamaan yrityksistä huolimatta. Suomessa olemme keskustelleet aikaisempien hankeaktiivien kanssa.

Vuonna 2011 laaditussa väliarvioinnissa suositeltiin jatkorahoituksen hakemista mm. kyläyhdistysten kapasiteetin vahvistamista varten ja poistumisvaiheen turvaamiseksi. Viimeisen hankekauden päätavoite onkin ollut taata hankkeen tulosten kestävyys toimivien kyläyhdistysten kautta ja koko hankekausi on toiminut hankkeen poistumisvaiheena. Loppuarvion painopisteenä on ollut yhdistysten kapasiteetin arviointi ja poistumisvaiheen onnistuminen. Arvioinnissa on pyritty pitäytymään ennen kaikkea viimeisessä hankekaudessa. Hankkeen aiemmat tulokset ja toimintojen jatkuvuus on kuitenkin otettu huomioon kyläyhdistysten kapasiteettia arvioidessa.

Loppuarvioinnin tarkoitus ei ole ollut toistaa väliarvioinnissa esitettyjä tuloksia. Koska väliarviointi tehtiin ulkoisena, päätettiin loppuarviointi tehdä sisäisenä. Arviointi oli alun perin suunniteltu tehtävän yhteistyössä Madagaskarin pääkoordinaattoreiden kanssa. Koska järjestöjen kehitysyhteistyöhankkeisiin kohdistuneiden leikkausten vuoksi hanketukien hakukierros vuonna 2015 peruttiin, ei Dodon uudelle kehitysyhteistyöhankkeelle Madagaskarilla ollut mahdollisuuksia. Hankekoordinaattorit Madagaskarilla aloittivat jo vuoden 2015 syksyllä uuden työnsä Tany maitso -hankkeen rinnalla, mikä on vienyt heidän resurssejaan. Viimeinen kenttämatka ja arvioinnin kirjoittaminen tehtiinkin ilman Madagaskarin koordinaattoreita. Arviointi päätettiin kirjoittaa

suomeksi, sillä sen tarkoituksena jäi nyt palvella lähinnä suomalaisia sidosryhmiä ja Dodoa hankkeen tuloksista tiedottamisessa. Arvioinnista tehdään myöhemmin lyhyt tiivistelmä englanniksi Madagaskarille toimitettavaksi.

Aineisto arviointia varten kylistä koottiin ulkopuolisen tulkin avustuksella. Ulkopuolisen tulkin käytössä oli useita hyviä puolia, kuten tuore, paikallinen näkemys aiheeseen. Kuitenkin, ennen kaikkea erittäin rajallisen ajan vuoksi, ulkopuolisen tulkin kanssa toimiminen loi välillä ongelmia ja osa käännöksistä osoittautui virheellisiksi. Tulkilla ja yhdistysten jäsenillä oli paikoin vaikeuksia ymmärtää toisiaan murre-erojen vuoksi. Lisäksi, vaikka käytössä oli hankkeen termilista malagassista englanniksi, väärinkäsityksiltä ei välttytty. Välillä tulkki myös ymmärsi vaikeampia englanninkielisiä sanoja ranskaksi ja vastaukset ajautuivat sivuraiteille. Suomen tiimissä sorruttiin välillä yliymmärtämiseen, eikä kaikkia väärä vastauksia heti osattu oikoa.

Ongelmista huolimatta tietoa saatiin jokaisesta kuudesta hankekylästä, joissa vierailtiin. Etenkin havaintoihin perustuvaa arvokasta materiaalia kertyi kentältä. Kenttämatkan jälkeen arviointitiimi vietti vajaan viikon 24 kyläyhdistyksen edustajan kanssa pääkaupungissa Antananarivossa hankkeen loppuseminaarissa ja sen jälkeisissä tunnelmissa. Tany maitso -hankkeen Madagaskarin koordinaattorit ja teknikot osallistuivat seminaariin ja koordinaattorit toimivat tulkkeina kyläläisten, teknikoiden ja Suomen hankeryhmän välillä. Loppuseminari osoittautui arvokkaaksi tietolähteeksi arvioinnin kannalta. Kun yhdistykset kertoivat itse kattavasti tilanteestaan ja toiminnastaan, saatiin tärkeää ja relevanttia tietoa toimijoilta itseltään. Tulkkausongelmien vuoksi vastaukset kenttämatkalla olivat välillä niin suppeita, että lisäkysymykset olivat paikoin tarpeen ja välillä ne muuntuivat turhan johdatteleviksi aiheuttaen mahdollisesti tuloksiin viitteitä jäsenten ihanteista ja kysyjän odotuksista. Seminaarissa Madagaskarin pää koordinaattorit osasivat kysyä niin yksityiskohtaisen kipeitä kysymyksiä yhdistysten edustajien esitelmien ongelmakohdista, että jälkikeskusteluineen anti oli arvioinnin kannalta hyvin hedelmällistä ja ennen kaikkea lopputulosten kannalta oleellista.

Madagaskarilla ei ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ole aina helppo ottaa puheeksi negatiivisia asioita. Tämän pidimme myös mielessä arviointia tehdessä. Toisaalta tuli vahva vaikutelma siitä, että Madagaskarin koordinaattoreiden oli helpompaa olla Suomen edustajien edessä täysin avoimia myös toiminnan ongelmista kuin aiemmin. Tulkkausten suhteen ei jäänyt oloa, että jotain oleellista olisi jäänyt sanomatta vaan kipeätkin ongelmat tuotiin esille avoimesti.

Suomesta esitettiin Madagaskarille, että arviointia varten tahdottiin vierailta jokaiselta kolmelta hankealueelta kahdessa kyläyhdistyksessä, joista toinen vahvemmin ja toinen heikommin toimiva yhdistys. Etenkin arviointimateriaalin kasaamisen jälkeen selkeni, että jokainen yhdistys, jossa kenttämatkan aikana vierailtiin, oli kuitenkin ns. paremmin toimiva yhdistys. Syyt kylävalinnoille jäivät arviointitiimille vähän epäselväksi. Jokaiselta alueelta olisi löytynyt myös teknikkojen oman arvioinnin pohjalta itsenäisyydeltään muita heikompia yhdistyksiä. Kuitenkin ennen matkaa arvioijat osasivat esittää vaihdosta vain yhdelle vierailtavaksi tarkoitettulle kylälle. Koska osasyynä kylävalintoihin ajateltiin olevan myös mahdolliset turvallisuusriskit, liian kärkevästi ei valintoja etukäteen tahdottu ohjata. Vierailujen jälkeen selvisi kuitenkin, että vierailtavaksi oli Ranomafanan hankealueella valittu myös kylä, joka kuului turvallisuuden suhteen riskivähykkeeseen.

Yksi arvointimatalla 2015 vierailluista kyläyhdistyksistä oli Takoandran yhdistys Farafanganassa. Kuvassa yhdistyksen naiset punovat mattoja. He myyvät niitä läheisellä torilla.

7 ALUEELLISET EROT JA HANKEALUEIDEN ERITYISET TULOKSIIN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

7.1 Farafangana

Farafanganan toinen teknikko, Jhonny Halliday (JH), kuoli marraskuussa 2014 väkivaltaisen ryöstön yhteydessä. JH:n kuoleman jälkeen hänen Farafanganan kollegansa Brunel Mboangy Heridia (BH), otti hoitaakseen alueen kaikki 10 kylää ja kyläyhdistystä aiemman viiden yhdistyksen sijaan. Paikalliset koordinaattorit eivät nähneet järkevänä alkaa kouluttaa uutta työntekijää hankkeen viimeiseksi vuodeksi. Oli parempi, että ilman teknikkoa jääneet kylät saivat hankkeesta tutun tekniikan, joka ymmärsi hanketta jo valmiiksi, ja joka oli jollain tapaa tuttu kasvo kyläläisille. Uudelle työntekijälle luottamuksen rakentaminen yhdistysten jäsenten kanssa olisi ollut hyvin hidasta ja vaikeaa.

Yhdistystoiminnan aloittaminen alueella oli hankkeessa ollut hyvin hankalaa ja aikoinaan myös luottamuksen saamisen eteen oli tehty valtavasti töitä. Alueen kylät ovat varautuneita ulkopuolisia kohtaan, eikä kehitysyhteistyön aloittaminen alueella ole lainkaan helppoa. Hankekoordinaattori HR:n mukaan paikalliset joko hyväksyvät tulokkaan tai eivät ja sen mukaan menee järjestön/hankkeen onnistuminen. Farafanganassa on pitkä perinne aseellisten karjavarkauksien suhteen ja myös kylien välillä epäluuloa ja kärhämiä. Tany maitso -hanke on palkannut jokaiselle alueelle paikalliset teknikot, jotka tuntevat alueen ja osaavat toimia siellä. Farafanganan

vaarallisuudesta kertoo paljon se, että alueen molemmat teknikot ovat joutuneet hyökkäyksen uhriksi. BH:ta ammuttiin jalkaan aiemmalla hankekaudella ja JH tapettiin ryöstön yhteydessä vuonna 2014.

BH:nkaan ei ollut helppoa jatkaa kylissä, joissa JH oli aiemmin toiminut. Hankkeen viimeinen vuosi on ollut BH:lle vaikea. Hänellä on mennyt aikaa voittaakseen uusien kylien luottamuksen ja samalla 10 kylää aiemman viiden sijasta on tuntunut välillä raskaalta. JH:n kuolema sattui siinä vaiheessa viimeistä hankekautta, jolloin yhdistykset käytännössä toimivat jo itsenäisesti. Yhdistysten kykyyn toimia kuolemalla ei siis ollut vaikutusta kuin Andrafian kylän tapauksessa, jossa yhdistys oli antanut JH:lle rahaa kanojen ostamista varten. Ryöstön yhteydessä rahat katosivat ja suurin osa jäsenistä lannistui. Yhdistys toimii yhä, mutta pienemmällä jäsenmäärällä. Vuosittaisten kylävierailujen yhteydessä Farafanganassa on ollut yleistä, että vierailu peruuntuu kuolemantapauksen vuoksi. Nämä kuolemat ovat koskeneet myös lapsia. Lapsikuolleisuuteen emme hanketyöntekijöinä ole muilla alueilla törmänneet yhtä konkreettisesti kuin nimenomaan Farafanganassa. Myös luonnonolosuhteet aiheuttavat Farafanganassa ongelmia. Syklonit tammikuusta maaliskuuhun voivat aiheuttaa hetkessä mittavia tuhoja.

Farafanganassa kunnioitetaan vahvasti esi-isiä, minkä vuoksi traditioista pidetään tiukasti kiinni. Tabusäännökset ja muut perinteiset uskomukset ovat vahvasti läsnä alueen ihmisten arjessa.

Näin lohduttomia olivat näkymät Farafanganassa, kun matkustimme autolla hankekyliin. Kaskenpolttoa harjoitetaan alueella yhä paljon.

7.2 Ranomafana

Myös Ranomafanassa teknikat kertovat paikoin alkuhankaluuksista kyläläisten luottamuksen voittamisessa. Etenkin Ranomafanan alueen toinen teknikko Berthin Bobimanana (BB) korostaa, että kaikkein vaikeinta hänen työssään on ollut alun epäluuloisuus kyläläisten puolelta. Nämä hankaluudet ajoittuivat aivan hankkeen alkuun (ensimmäinen hankekausi). Mutta kun hän onnistui voittamaan luottamuksen ja kun kyläläiset oppivat ymmärtämään, mistä Tany maitson oli kyse, on mennyt paremmin. Ranomafanassa kyläläiset olivat paikoin epäilleet Tany maitson motiiveja. Oli vaikea vakuuttaa, että hanke ei ollut omaa etua tavoitteleva vaan tarkoitus oli toimia kyläläisten hyväksi.

On vaikea arvioida, mistä epäluuloisuus on johtunut ja onko tuo epäluuloisuus toimijoita kohtaan pohjautunut huonoihin kokemuksiin. Ranomafanassa käy Tany maitson hankealueista ainoana jonkin verran matkailijoita Ranomafanan kansallispuiston vuoksi, ja seudulla on useampiakin hotelleja ja majataloja. Alueella toimii useita järjestöjä ja hyväntekeväisyysyhdistyksiä ja turismi on luonut myös toisenlaisen pohjan tuotteiden markkinoille.

Etenkin yhdysvaltalaisia hyväntekeväisyyskampanjoita on tuntunut olevan käynnissä emmekä aivan kaikesta ole olleet selvilläkään. Usein tällaiset kampanjat ovat liittyneet esimerkiksi koulujen rakentamiseen tai niin sanottuun suoraan tukemiseen ja on luonteeltaan ollut pitkälti erilaista kuin Tany maitson kehitysyhteistyö. Useat päällekkäiset toimijat Ranomafanassa ovat saattaneet joissain tapauksissa toimia toisiaan tukevasti, mahdollisesti myös toisiaan häiritsevästi. Kun uutta, vuonna 2016 alkavaksi ajateltua hanketta suunniteltiin, jätimme ensimmäisenä pois Ranomafanan vaihtoehtoista siitä syystä, että siellä on jo paljon toimijoita. Alueen yleinen tilanne tuntui turismin vuoksi myös olevan hieman parempi kuin kahdella muulla hankealueella. Tilanteessa on mahdollisesti tapahtumassa kuitenkin käänne.

Seurantamatkalla loppuvuodesta 2015 ilmeni, että Ranomafanan turvallisuustilanne on heikentynyt. Luonnonsuojelualueella on jo pidempään harjoitettu laitonta kullankaivuuta, ja nyt poliisi on ottanut aseet käyttöön laittomien kullankaivajien ajamiseksi ulos suojellusta metsästä. Tämä on johtanut aseellisten ryöstöjen yleistymiseen, kun metsästä ajetut kullankaivajat ovat joutuneet keksimään vaihtoehtoisia toimeentulomuotoja. Ainakin kahdessa hotellissa on tapahtunut aseellinen ryöstö, minkä seurauksena turismi on vähentynyt. Metsän liepeillä sijaitsevat kyläyhdistyksemme ovat jatkuvan uhan alla tulla ryöstetyksi ja ihmiset tapetuksi. Loppuvuodesta 2015 Ialatsaran kyläyhdistys ryöstettiin. Yhdistykselle jäi enää 500 kg riisiä. Tilanne tuntuu paikallisten mukaan yhä pahenevan. Kyläyhdistykset jatkavat kaikki toimintaansa hankkeen jälkeen. Moni alueen yhdistyksistä on vakavarainen. Koska Ialatsaran kyläyhdistykselle tapahtuneesta huolimatta jäi kaikki osaaminen, he aikovat jatkaa.

Kun Ranomafanan suojelualue perustettiin, paikalliset joutuivat muuttamaan pois metsästä. Kansallispuistoon jäi perinteisiä pyhiä paikkoja. Kuvassa esi-isille pyhitettyjä kiviä.

Ranomafanan ilmasto on kuuma ja kostea

7.3 Tolongoina

Tolongoinan teknikko ei nosta esiin erityisiä alkuvaikeuksia luottamuksen saamisessa kyläläisiltä. Hankekoordinaattori Désiré Ramarosonin (DR) mukaan alueen ihmisten innostus ja kiinnostus oli alussa ylitsepursuavaa, vaikkakin ihmiset aluksi olivatkin todella ujoja eivätkä ensin uskaltaneet ottaa kontaktia hanketyöntekijöihin. Alueella ei juurikaan ollut ollut muita toimijoita, joten mielenkiinto liittyi myös uutuudenviehätykseen. Haasteet toiminnan aloittamisessa liittyivät Tolongoinassa ennemminkin liikaan kiinnostukseen - kaikki yhdistysten ensimmäiset jäsenet kun eivät olleet mukana ymmärtäen yhdistystoiminnan vaativan heidän sitoutumistaan ja jatkuvaa toiminnallista panostaan ja se aiheutti aluksi jäsenten välille kitkaa. Myöhemmin tilanne on tasoittunut ja yhdistykset tiivistäneet toimintaansa ja rajanneet sisäisten sääntöjen avulla ulos jäsenet, joiden motivaatio ei riitä sitoutumaan yhdistystoimintaan.

Tolongoinassa lähtötilanne yhdistystoiminnalle on siis ollut kahta muuta aluetta vastaanottavaisempi. Alue on myös toistaiseksi rauhallinen eikä erityisiä väkivaltaisuuksia ilmene. Tolongoina sijaitsee rautatien varrella, mutta muutoin vaikeiden kulkuyhteyksien päässä: kylään vievä autotie muuttuu sateella helposti ajokelvottomaksi. Tolongoina on kehittynyt nopeasti: Tany maitson aloittaessa 2010 siellä ei ollut lainkaan käytössä sähköä. Sähköverkko saatiin kylän ytimeen vuonna 2013 ja vuonna 2015 toimiva kännykkäverkko. Tolongoinan keskus on kuitenkin suhteellisen pieni ja eristyneisyys näkyy esimerkiksi markkinoiden tuotetarjonnassa, joka on suppeampi kuin Ranomafanassa tai Farafanganassa. Alueen vesihuoltoa ollaan kohentamassa pian.

Sateella autotie Tolongoinaan voi katketa mutavelliin. Tietä huolletaan säännöllisesti täyttämällä syntyneitä kuoppia.

8 PERINTEISEN MADAGASKARILAISEN MAAILMANKUVAT LUOMAT HAASTEET KEHITYSYHTEISTYÖLLE TANY MAITSON HANKEALUEILLA

(lähde: Øyvind Dahl, Meanings in Madagascar – cases of intercultural communication)

Malagassin kielen nykyhetkeä, menneisyyttä ja tulevaisuutta merkitsevät sanat kuvaavat hyvin sitä tapaa, kuinka madagaskarilaiset perinteisesti suhtautuvat aikaan. Horisontaaliselle linjalle asetettaessa ja nykyhetkeen, tähän (*izao*), suhteutettuna menneisyys nähdään edessä (*teo aloha*), kun tulevaisuus asettuu taakse (*any aoriana*). Tulevaisuus koetaan perinteisesti jonain, johon ei voi pidemmän päälle vaikuttaa vaan joka tulee takaa yllättäen. Menneisyys taas on luonnollinen osa tätä päivää jatkuvasti arjessa läsnä olevien esi-isienkin kautta. Se, mitä on jo tapahtunut (kuten kaikki esi-isien kokema) nähdään ”silmiä edessä”, kun taas tulevaisuuteen viitaten ”kenelläkään meistä ei ole silmiä takaraivossa”. (Øyvind Dahl)

Øyvind Dahl kuvailee esimerkkien kautta sitä, kuinka Madagaskarilla perinteisesti on sopeuduttu vallitsevaan maailmanjärjestykseen hyvin kohtalonuskoisesti ”se tapahtuu, mikä on tapahtuakseen” -asenteella. Asioita ei surra etukäteen, ja jos jotain ikävää tapahtuu, järjen kautta selitettävissä olevaa syytä ei nimetä vaan tapahtuma selitetään auki väistämättömänä kohtalona. Kun Farafanganan teknikko RH mainitsi ihmisten laiskuuden olevan suurin haaste kehitykselle Farafanganassa, hän ehkä kuvaili yleisesti Øyvind Dahlinkin merkille panemaa passiivisuutta, johon täydellinen kohtalonusko saattaa ajaa. Toisaalta tuollainen yksinkertaistaen *laiskuutena* ulkopuoliselle näyttäytyvä käyttäytyminen saattaa pohjautua myös perinteisiin tabuihin (*fady*) ja etenkin siihen pelkoon ja pelon ilmapiiriin, jonka taburikkomukset ja niistä seuraava mahdollinen persoonattoman voiman kosto aiheuttaa. Uusiin asioihin ei uskalleta aina tarttua väärin käyttäytymisestä seuraavan häpeän, *tsiny*, ja tuon väärintekijöitä kohtaavan koston, *todyn*, pelon vuoksi. *Tsinya* ja *tody* täytyy arjessa välttää ja varoa noudattamalla tarkkaan esi-isien tahtoa ja tabusäännöksiä. Vahva usko esi-isiin, tabuihin ja taburikkomuksista seuraaviin rangaistuksiin on voimakas pelote olla muuttamatta vallitsevia käytänteitä. Muutoksiin ei vahvasti perinteisillä alueilla suhtauduta ollenkaan suopeasti – päinvastoin. Riippuen tabusta, muutos voi merkitä todellista vaaraa. Øyvind Dahlin mukaan perinteisesti myös varautuminen esimerkiksi mahdolliseen sykloniin tai lapsen syntymään on saatettu kokea vaarallisena, ikään kuin manauksenkaltaisena katastrofin luokse kutsumisena.

Selvää rajaa perinteisten luonnonuskontojen ja suurten maailmanuskontojen välille on usein vaikea vetää tilastoissa, koska uskontojen kohdatessa maailmankatsomukset sekoittuvat. Näin on tilanne myös Madagaskarilla. Madagaskarilla etenkin kristinusko, mutta paikoittain myös islam, on sulautunut perinteisiin uskomuksiin ja varsinkin maaseudulla voi olla vaikea määritellä uskomusten kautta, harjoittaako esimerkiksi jokin yhteisö perinteistä luonnonuskoa tai vaikkapa kristinuskoa. Kaupunkien yläluokan elämäntapa on täysin toinen ja kulttuuripiiri maaseutuun verrattuna hyvin erilainen. Yläluokan uskonnonharjoitus on helpommin luokiteltavissa. Kaupungeissa enemmistö on kristittyjä. Uskontokuntien tilastoinnin hankaluutta kuvaavat hyvin myös englannin- ja ranskan-kieliset Wikipedia-sivut, joiden näkemys uskontojen suhteesta poikkeaa toisistaan huomattavasti. Englanninkielinen Wikipedia-sivusto kertoo, että noin puolet väestöstä noudattaa perinteisiä luonnonuskontoja, kristittyjä on 41 % ja islaminuskoisia 7 %. Ranskankielinen Wikipedia arvioi perinteisten uskontojen harjoittajia olevan noin 20 %, kristittyjä 75 % ja islaminuskoisia 1 % väestöstä. Koska rajanveto tosiaan ei ole absoluuttista, täysin tarkkaa vastausta uskonnonharjoittamisen suhteille on mahdotonta löytää.

Hankealueistamme Farafanganan on kerrottu olevan kaikkein perinteisin. Alueen kylät ovat koordinaattori HR:n mukaan perinteisesti uskovia. Ranomafanan alangoilla taas ollaan perinteisempiä kuin ylänköalueilla. Tolongoinan koordinaattori HR laski kokonaisuudessaan kristityksi alueeksi. Eroilla saattaa olla merkitystä esimerkiksi sille, kuinka uudet, Tany maitson mukanaan tuomat asiat on otettu vastaan ja omaksuttu. Todennäköisesti kristityksi luokitellulla alueella perinteiset uskomukset ovat pienemmässä roolissa (vaikka niitä jollain tasolla olisikin) ja täten muutoksen suhteen ollaan avoimempia kuin vahvasti perinteiseksi luokitellulla alueella, jossa perinteisten käyttäytymismallien hylkäämisen nähdään suututtavan esi-isät ja aiheuttavan *todyn* kautta jopa suoraa vaaraa ihmisille.

9 KÖYHYHDEN VÄHENTÄMINEN

Köyhyyden vähentymisen mittareita ovat hankehakemuksen mukaan toimeentulon mahdollisuuksien parantuminen, ruokavalion monipuolistuminen, lukutaitoisuuden kasvu, naisten voimaantuminen ja parantunut terveystilanne.

Näistä toimeentulomahdollisuuksien parantumiselle on hakemuksessa määritelty omat mittarinsa, joita käytämme arvioinnissa. Tavoitteiden onnistumista arvioidaan hankekauden aikana tehtyjen kenttämatkojen sekä etenkin viimeisen hankematkan aikana kertyneen materiaalin pohjalta.

9.1 Toimeentulon mahdollisuuksien parantuminen

Hankehakemuksen 2013–2015 mukaan toimeentulomahdollisuuksien kohentuminen liittyy suoraan toimiviin kyläyhdistyksiin. Keskitymme tässä kappaleessa siis tarkastelemaan toimeentulon mahdollisuuksien parantumista hankehakemuksessa mainittujen toimivan kyläyhdistyksen kriteerien kautta.

Hankehakemuksen mukaan toimivat kyläyhdistykset tuottavat:

- kasviksia yhdistysten jäsenille itselleen käytettäväksi
- kasviksia ja muita tuotteita edelleen myytäväksi omassa kylässä ja paikallisilla toreilla
- toimintoja, jotka hyödyttävät kaikkia kyläläisiä (esimerkiksi: rahanlainaus, ruokaturvaa parantava riisin myynti, apteekkipalvelut jne.)
- lisääntynyt yhteistyö ja hyvät välit kyläläisten kesken

X-merkki Lisääntynyt yhteistyö -sarakeessa osoittaa yhdistykset, jotka ovat maininneet oma-aloitteisesti yhteistyön lisääntyneen hankkeen ansiosta

Kyläyhdistys / Alue	Kasviksia jäsenille	Kasviksia ja muita tuotteita myytäväksi	Kaikkia kyläläisiä hyödyttävä toiminta	Lisäänt. yhteistyö, hyvät välit	Muuta
Ampitavanana / Ranomafana	papuja, pyöreitä papuja, maissia, maapähkinöitä; siemenpankki	riisin kerääminen, lainaaminen jäsenille	riisin myynti, siiankasvatus		
Matavirano / Ranomafana	vihreitä lehtiä, vihanneksia, porkkanaita, maissia, papuja, pyöreitä papuja; siemenpankki (papuja)	vihannekset, porsaat, hunajaa Ranomafanaan	siiankasvatus ja porsaiden myynti	X	mehiläistenhoitoa yksityisesti, tarvikkeet yhdistykseltä

vierailu 21.11.2015					
Sambiviny / Ranomafana	vihanneksia, papuja, pyöreitä papuja, maapähkinöitä, vihreitä lehtiä	vihannekset, kanat	riisin myynti, kanojen kasvatus ja myynti		riisin kerääminen ja lainaus jäsenille
Andafy atsimo / Ranomafana	vihanneksia, papuja, pyöreitä papuja, maissia, vihreitä papuja, maapähkinöitä	pavut, maissi, maapähkinät, porsaas	riisin kerääminen ja myynti, siankasvatus ja porsaiden myynti		mehiläistenhoito
Ambodiriana / Ranomafana	vihanneksia, papuja, maapähkinöitä, maissia, vihreitä lehtiä, kassavaa porsaille + jäsenille	vihannekset, pavut, vihreät lehdet, banaanit, porsaas	siankasvatus ja porsaiden myynti		mehiläistenhoito
Sahavondronana / Ranomafana	papuja, pyöreitä papuja, maapähkinöitä, valkosipulia; siemenpankki (valkosipuli)	pavut, maapähkinät, valkosipuli valkosipuli myydään ravintoloihin	riisin kerääminen ja myynti		mehiläistenhoito?
Volahotro / Ranomafana	vihanneksia, vihreitä lehtiä, maissia, papuja, pyöreitä papuja; siemenpankki (papuja, pyöreitä papuja)	vihannekset	riisin kerääminen ja myynti		riisiä lainaksi jäsenille lannoitekauppa!!!
Ialatsara / Ranomafana	vihanneksia, vihreitä lehtiä, hedelmäpuita, papuja, maissia, pyöreitä papuja; siemenpankki (pyöreitä papuja, maapähkinöitä)	vihannekset, pyöreät pavut, maapähkinät, porsaas	siankasvatus ja porsaiden myynti, riisin kerääminen ja myynti		
Amboditanimena / Ranomafana	vihanneksia, vihreitä lehtiä, papuja, pyöreitä papuja, maapähkinöitä	vihannekset, pavut, maapähkinät	riisin kerääminen ja myynti		
Iharananina / Ranomafana vierailu 27.11.2015	vihanneksia, vihreitä lehtiä, papuja, pyöreitä papuja, maapähkinöitä; siemenpankki (papuja, pyöreitä papuja ja muita lajikkeita)	vihannekset, pavut, hedelmät, hunaja, kala, porsaas Lähellä iso kylä, jossa markkinat maanantaisin, ei tarvitse mennä Ranomafanaan	riisin kerääminen ja myynti, kalankasvatus, siankasvatus ja porsaiden myynti	X	mehiläistenhoito lannoitekauppa!!!
Mandovia / Farafangana	vihreitä lehtiä, pyöreitä papuja	vihreät lehdet, pyöreät pavut, kanat	rahanlainaus, kanojen kasvatus ja myynti		mehiläistenhoito 2 porsasta hankittu
Takoandra / Farafangana vierailu 24.11.2015	vihreitä lehtiä, papuja, pyöreitä papuja, maapähkinöitä; siemenpankki (pyöreitä papuja) myös hedelmäpuita	pyöreät pavut, porsaas, matot Tuotteet myydään toreilla 2 eri paikassa keskiviikkoisin ja lauantaisin (Lopary)	riisin lainaaminen, siankasvatus	X	mehiläistenhoito
Manombo / Farafangana	pyöreitä papuja, vihreitä lehtiä?	porsaas	siankasvatus		mehiläistenhoito? riisin kerääminen ja lainaaminen jäsenille, osa ruokaturvana varastossa; vihannekset eivät menesty
Anameloka / Farafangana	vihreitä lehtiä, pyöreitä papuja; siemenpankki (pyöreitä papuja, vihreitä lehtiä)	pyöreät pavut, vihreät lehdet, porsaas	siankasvatus ja porsaiden myynti		mehiläistenhoito Porsaiden myynnistä ei ollut saatu koko myyntihintaa, loput rahat oli määrä saada uuden satokauden päättyessä eli huhti-toukokuussa 2016.

Sahamahitsy / Farafangana	vihreitä lehtiä, pyöreitä papuja	vihreät lehdet, pyöreät pavut, porsaat	siankasvatus ja porsaiden myynti	X	mehiläistenhoito vihannekset eivät menesty
Andrafia / Farafangana	vaalia, kurkkua, vihreitä lehtiä, pyöreitä papuja; siemenpankki riisiä varastossa	vihreät lehdet, porsaat, kanat	kanojen kasvatus ja myynti, siankasvatus ja porsaiden myynti, kalanmyynti		mehiläistenhoito? vihannekset eivät menesty
Bemelo / Farafangana	vihanneksia (tomaatti, kurkku), vihreitä lehtiä, pyöreitä papuja	vihannekset, vihreät lehdet, kanat	kanojen kasvatus ja myynti		?? mehiläistenhoito
Morafeno / Farafangana vierailu 25.11.2015	porkkanoita, kaalia, herneitä, sipulia, vihreää sipulia, vihreitä lehtiä, maapähkinöitä, neilikkaa, kassavaa; siemenpankki (vihanneksia, maapähkinöitä)	vihannekset, kookospähkinät, litsit, kassava, riisi, hunaja, porsaat Tuotteet myydään tavallisesti lähistön toreilla, toisinaan Farafanganassa	siankasvatus ja porsaiden myynti, riisin kerääminen ja myynti		rahanlainaus jäsenille; mehiläistenhoitoa yksityisesti
Tsarananana / Farafangana	vihreitä lehtiä, pyöreitä papuja, kurkkua	vihreät lehdet, pyöreät pavut, kanat	kanojen kasvatus ja myynti		vihannekset eivät menesty
Namohora / Farafangana	vihreitä lehtiä, pyöreitä papuja	vihreät lehdet, kanat, riisin myynti jäsenille	kanojen kasvatus ja myynti		Pyöreistä pavuista otettiin maksu riisinä. mehiläistenhoito
Marosondry / Tolongoina	vihanneksia, vihreitä lehtiä, inkivääriä	vihannekset, vihreät lehdet, inkivääri, riisi (viljellään erään jäsenen pellolla)	riisin lainaaminen ja kerääminen myytäväksi		kahvin kerääminen myytäväksi
Iladitra / Tolongoina vierailu 18.11.2015	vihanneksia, inkivääriä, papuja, maapähkinöitä	vihannekset, riisi	riisin kerääminen ja myynti	X	siankasvatus lopetettu vuoden 2015 alussa riisinviljely jäsenten ruokaturvaksi
Ambinanindrano / Tolongoina vierailu 19.11.2015	vihanneksia, papuja, maapähkinöitä, vihreitä lehtiä, inkivääriä, banaaneja; siemenpankki (vihreitä lehtiä, papuja, maissia, inkivääriä, maapähkinöitä)	maapähkinät, pavut, inkivääri, banaanit, porsaat Banaanit viedään tien varteen, edelleenkuljetus Fianarantsoaan tai Ifanadianaan, inkivääriä myydään Tolongoinaan	siankasvatus ja porsaiden myynti, riisin kerääminen ja myynti, rahanlainaus	X yhteistyötä Ambatoharanan kanssa	viljelevät kahvipensaita, ovat istuttaneet riisiä
Kianjamiakatra / Tolongoina	inkivääriä, pyöreitä papuja, maapähkinöitä; siemenpankki	inkivääri, vanilja, neilikka	riisin kerääminen ja myynti	X	riisiä viljellään jäsenille lainattavaksi, kahvin kerääminen myytäväksi Rahaa on niin paljon, että joka uutenavuotena kullekin jäsenelle jaetaan 6000 Ar. Lisäksi jäsenen tai hänen vaimonsa saadessa lapsen annetaan 5000 Ar. Jäsenen tai hänen sukulaisensa kuollessa perheelle annetaan 10.000 Ar.
Ambatoharanana / Tolongoina	vihanneksia, vihreitä lehtiä, papuja		riisin kerääminen ja myynti		

9.2 Vihannesten tuottaminen yhdistysten jäsenille itselleen käytettäväksi ja edelleen myytäväksi

Vihannesten viljely on ollut osa Tany maitso -hanketta sen alusta asti. Etenkin Tolongoinassa ja Ranomafanassa yhdistysten jäsenet kertoivat hyötывänsä vihannesten viljelystä. Farafanganassa suuri osa kylistä on epäonnistunut vihannesten viljelyssä, koska maaperä on köyhää. Alueen suurena ongelmana on kuivuus, eikä puuton heinäkasvillisuus tarjoa suojaa viljelyksille. Myös hyönteistuhot aiheuttavat alueella ongelmia. Yhdistyksiä on ohjeistettu perustamaan puutarha joen varrelle, mutta kaikille se ei ole ollut mahdollista. Osa yhdistyksistä sijaitsee kaukana joesta ja varkauksien riski on näin suurempi. Myös karja vaeltelee rannoilla ja voi tuhota viljelyksiä. Pyöreät pavut ovat kuitenkin menestyneet Farafanganassa hyvin. Suoraa ravitsemuksellista hyötyä yhdistykset eivät tästä silti aina saa, sillä pyöreiden papujen syöminen on alueella tabu. Niinpä suuri osa yhdistyksistä myy pavut torilla ja hyötyy viljelystä pääomatuloina. Pyöreät pavut ovat Farafanganassa Tany maitson mukanaan tuoma lajike.

Siemenpankkien suhteen arvioijat eivät onnistuneet keräämään kattavasti tietoa. Myös siemenpankeista raportoiminen on ollut sen verran suurpiirteistä, ettei ole käynyt ilmi, kuinka monella yhdistyksellä on toimiva siemenpankki vähintään viidellä eri lajikkeella, mikä on ollut hankkeen tavoite. Vaikuttaisi siltä, että kaikilla yhdistyksillä on kuitenkin toimiva siemenpankki ainakin joillain lajikkeilla. Osa yhdistyksistä kertoo myyvänsä siemeniä ja ostavansa myöhemmin uusia, koska näin itävyys on parempi. Hankkeen alussa siemenpankkien suhteen on ollut ongelmia ja ainakin Farafanganassa siemeniä on syöty, kun ravintoa ei muutoin ole ollut. Tämän kaltaisista ongelmista ei viime vuosina ole raportoitu.

Jokaisella hankealueella yhdistykset myyvät vihanneksia ja muita tuotteitaan paikallisilla toreilla. Yhdeksi hankkeen toiminnoksi oli hankesuunnitteluvaiheessa kaavailtu kahdella paikallisella opiskelijalla teetettäväksi markkinatutkimus, jonka avulla yhdistysten tuotteille saataisiin yhä paremmat markkinat. Tällaiselle ajateltiin olevan mahdollisesti tarvetta myös yhdistysten omien hankkeiden kautta, joita Tany maitso alkoi tukea heti viimeisen hankekauden alussa vuonna 2013. Jokainen yhdistys valitsi hankkeekseen kuitenkin sellaisen toiminnon, jonka tuotokset onnistuttiin myymään vanhoilla kauppapaikoilla, joten markkinatutkimukselle ei hankekaudella ollut tarvetta. Markkinapäivät ovat hankealueilla isoja tapahtumia ja esimerkiksi Farafanganassa ja Ranomafanassa toreja on kaksin kappalein. Jotkin yhdistykset ovat myös oma-aloitteisesti verkostoituneet myydäkseen tuotteitaan kauempana.

Morafenon kyläyhdistyksen puheenjohtaja Bruno yhdistyksen viljelysmailla. Vihannesten viljely Farafanganassa on tuottanut paljon ongelmia mm. alueen kuivuuden vuoksi. Yhdistyksen puutarha on kuin keidas aavikolla hedelmäpuineen. Mausteiden kasvattaminen on työlästä, mutta tuottavaa onnistuessaan. Morafenossa kasvaa jopa mustapippuri.

9.3 Kaikkia kyläläisiä hyödyttävä toiminta, lisääntynyt yhteistyö ja hyvät välit kyläläisten kesken

Useat yhdistykset kertoivat lisääntyneestä yhteistyöstä nimenomaan yhdistysten jäsenten kesken, mikä oli hankkeen ansiota. Yhdistystoiminnan myötä he olivat alkaneet tehdä töitä yhdessä, kun aiemmin olivat työskennelleet yksin.

Ambinanindranon puheenjohtaja Fiadanantsoa Harovelo kertoo yhdistyksen jäsenten jakavan mielellään osaamistaan myös muille kyläläisille.

Koordinaattori Chantal Andriaharimidy (CA) kertoi, että hänen oman havaintonsa mukaan lisääntynyt yhteistyö oli saanut aikaan sen, että Tany Maitson hankekylissä Farafanganassa hanke oli luonut rauhallisemmat olot. CA:n mukaan väkivaltaisuuksia Tany maitson hankekylissä ilmeni Farafanganan muihin kyliin nähden selvästi vähemmän.

Arvioinnin puitteissa ei ollut mahdollista kattavasti ja luotettavasti selvittää yhdistystoiminnan vaikutusta laajemmin kylissä. Osa kertoi jakavansa osaamistaan myös naapureiden kanssa, yhdessä yhdistyksessä kerrottiin kyläläisestä, joka houkutteli yhdistyksen jäseniä pois yhdistystoiminnasta. Syyksi kerrottiin kysyttäessä vain kateus. Yhdistysten ulkopuolisten kyläläisten haastattelemista suunniteltiin, mutta siitä luovuttiin, kun se osoittautui hankalaksi järjestää rajallisen ajan vuoksi ja siksi, ettei yhdistyksen ulkopuolisia kyläläisiä näkynyt vierailuissa kylissä, vaan he olivat peltotöissä. Osassa yhdistyksiä oli vierailun aikaan uusia jäseniä, jotka olivat tahtoneet liittyä yhdistystoimintaan mukaan havaitessaan sen hyödyt. Yhdistyksillä on määritelty säännöissään kriteerit uusien jäsenten hankkimiselle.

Täysin selvää ei ole, kuinka avoimia yhdistykset ovat uusien jäsenten hankkimiselle. Osa yhdistyksistä perustuu myös pitkälti perhesiteisiin, jolloin on vaarana se, että yhdistykset pysyttelevät omassa piirissään tai hyväksyvät jäsenikseen muita kyläläisiä vain valitusti. Osassa kyliä on asukkaita useasta eri heimosta. Koska heimojen välillä on ennakkoluuloja, on periaatteessa mahdollista, että yhdistystoimintaa ei pidetä avoimena koko kylälle. Hankkeen puitteissa ei ole ollut mahdollista selvittää yhdistystoiminnan avoimuutta.

Myöskään siitä, kuinka laajalle hankkeen tuoma suora hyöty yhdistystoiminnasta ulottuu, ei pelkän yhdistysten jäsenmäärän perusteella voi vetää johtopäätöksiä. Koska esimerkiksi koko Farafanganan alueella yhdistysten kuukausittainen aktiivisuusprosentti (aktiivijäsenten suhde yhdistyksen kaikkiin jäseniin) on suorittamallamme otannalla keskimäärin vain vajaa 50 %, on mahdollista, että suorien hyödynsaajien määrä yhdistystoiminnasta on huomattavasti pienempi kuin viralliset dokumentit antavat ymmärtää. Aktiivijäsenet saattavat olla samoja henkilöitä, kun taas yhdistyksissä saattaa olla kirjoilla henkilöitä, jotka eivät käytännössä ole mukana toiminnassa. Koska kuukausittaista jäsenmäärää tarkempaa tietoa ei ole käytettävissä ja käytännöt vaihtelevat yhdistyskohtaisesti, suorien hyödynsaajien joukon laajuuden arviointi on vaikeaa. Kuitenkin on tiedossa, että esimerkiksi Tolongoinassa Kianjamiakatran kyläyhdistys selvisi vaikeuksistaan nimenomaan supistamalla reilusti yhdistyksen jäsenmäärää jo hyvän aikaa sitten. Yhdistysesittelyssä yhdistyksen puheenjohtaja kertoi jäseniä olevan enää 10. Tämä pitääkin dokumenteissa paikkansa suhteessa yhdistyksen ilmoitettuihin aktiivijäseniin joulukuuta edeltävinä neljänä kuukautena. Tuota edeltävinä seitsemänä kuukautena yhdistyksessä on ollut jäseniä 12. Virallisesti jäseniä on koko ajan kuitenkin ollut yhä 22.

On ilmeistä, että yhdistystoiminta on hyödyttänyt suoraan yhdistysten aktiivijäseniä, mutta passiivijäsenten kohdalla suora hyöty ei ole näin ilmeinen. Myös hankkeen vaikutusten suhdetta hankekyliin laajemmin on vaikea arvioida. Koska yhdistysten aktiviteettien luoma sekundäärinen hyöty muuhun kylään nähden liittyy pitkälti yhdistysten myymiin tuotteisiin ja palveluihin, on hyvin paljon kylän tilanteesta kiinni, kuinka isosta asiasta esimerkiksi riisinmyynnissä on kyse. Kuitenkin esimerkiksi yhdistyksen ostamalla riisinkuorintakoneella voi olla koko kylän kannalta iso merkitys vaikkapa Ranomafanassa alueilla, joissa tulva-aikaan joen toiselle puolelle ei yksinkertaisesti pääse ostamaan riisiä. Osalla yhdistyksistä on myös laajalti muita kyläläisiä hyödyttäviä pitkän tähtäimen tavoitteita kuten koulun tai siemenkaupan perustaminen.*

**Taulukko tavoitteista sivulla 41*

Yhdistystoiminnan laajuus suhteessa hankekylien asukasmäärään

Alue	Hankekylien yhteenlaskettu asukasluku	Yhdistysten jäsenet yhteensä	Suhde asukaslukuun %	Aktiivijäsenet yhteensä	Suhde asukaslukuun %
Ranomafana	2942	283	9,5	216	7,5
Farafangana*	3455	299	8,5	156	4,5
Tolongoina	2244	124	5,5	70	3

** Koska Andrafiasta ja Mandoviasta ei ollut käytettävissä asukaslukua, Farafangana laskettu 8 hankekylän pohjalta*

Laskelmissa on käytetty viimeisimpiä tiedossa olevia asukaslukuja (7/2013). Luvut on pyöristetty lähimpään 0,5 %:iin.

9.4 Ruokavalion monipuolistuminen ja parantunut terveystilanne

Yhdistysten jäsenten ja teknikoiden haastatteluista käy ilmi, että Tany maitso on tuonut hankealueille kokonaan uusia lajikkeita kuten kesäkurpitsan Ranomafanaan ja pyöreät pavut Farafanganaan.

Marosondryn kylässä Tolongoinassa toimiva opettaja, Florence, kertoi kevään 2013 hankematalla huomanneensa oppilaidensa parantuneen ravitsemustilanteen ihan konkreettisesti työssään: oppilaat ovat hankkeen ansiosta ravitumpia ja terveempiä kuin ennen hanketta.

Florence

9.5 Lukutaitoisuuden kasvu

Lukutaitokoulutukset Tolongoinan alueella ovat olleet yksi viimeisen hankekauden aktiviteetti. Ranomafanassa ja Farafanganassa koulutukset olivat jo tavoittaneet niin paljon ihmisiä, ettei uusille koulutuksille ollut enää kysyntää. Tolongoinassa myöhemmin hankkeeseen tulleen alueena kysyntää vielä riitti. Tavoitteena oli tämän viimeisen hankekauden aikana 2013–2015 antaa lukutaitokoulutusta 150 tolongoinalaiselle Tany Maitson hankekyllissä. Vuosien 2013 ja 2014 aikana lukutaitokoulutuksen kävikin läpi 93 tolongoinalaista aikuista. Vuonna 2015 koulutuksia ei kuitenkaan järjestetty, koska koulutukseen tulijoita ei hankkeeseen kuuluvista kylistä enää ollut tarpeeksi.

Lukutaitokoulutusten jälkeen Tolongoinaan perustettiin kirjasto kyläläisten aloitteesta. Avajaisia vietettiin kesällä 2014 viimeisten lukutaitokoulutusten päättyttyä. Koska Tolongoinassa oli jo kertaalleen ollut kirjasto, joka sulkeutui heti, kun sen perustanut hanke poistui alueelta, tahdottiin paikallishallinto vastuuseen kirjastosta ja kirjastonhoitajien palkanmaksusta. Kirjaston ylläpito oli alusta asti vaikeaa. Paikallishallinnolla ei ollut tarpeeksi varoja maksaa kirjastonhoitajien palkkoja, joten Tany maitson teknikko päättyi vapaaehtoisena pitämään kirjastoa auki kaksi kertaa viikossa.

Keskiviikkona, kun oli markkinapäivä, kyläläiset saivat käytyä kirjastossa lukemassa ja lauantaisin kirjastoa käyttivät koululaiset.

Jokaiselle Tany maitson hankealueelle on lukutaitokoulutusten jälkeen perustettu kirjastot. Samankaltaisia ongelmia palkanmaksun ja kirjastojen aukiolon suhteen on kohdattu jokaisella hankealueella, mutta kaikki kirjastot ovat kuitenkin pysyneet toiminnassa jonkun otettua vapaaehtoisena hoidettavakseen kirjastonhoidon. Hankkeen jälkeinen rahallinen tuki Suomesta (ylimääräinen omarahoitussuosuus) päätettiin kohdistaa kirjalahjoituksiin kirjastoille sekä vaikuttamistyöhön, jotta kirjastojen kapasiteetti toimia vahvistuisi.

Tolongoinassa kesällä 2014 haastatellut Ravaoso ja Manevasoa Ambinanindranon kylästä. He ovat lukutaitokoulutuksen jälkeen pitäneet taitoa yllä käymällä läpi Malagasy Mahombon heille lahjoittamia opetusmateriaaleja sekä raamattua. Kesällä 2014 he odottivat kovasti kirjaston aukeamista ja etenkin heitä kiinnosti maatalouteen ja terveyteen liittyvä kirjallisuus.

9.6 Naisten voimaantuminen

Lukutaitoisuuden kasvulla on ollut iso merkitys naisten voimaantumisessa Tany maitson hankealueilla. Kysyttäessä Mandovian (Farafangana) seminaariedustajalta, mitä hän pitää Tany maitson merkittävimpänä saavutuksena, hän mainitsee lukutaitokoulutukset ja lukutaitoisuuden kasvun alueella. Ennen hanketta käytännössä kaikki naiset Farafanganan kylissä ovat olleet lukutaidottomia. Koulutusten ansiosta tilanne on kohentunut.

Myös Ranomafanassa Tany maitson on ollut iso merkitys lukutaitoisuuden kasvuun alueella. Volahotron seminaariedustaja Noeline Ravaoarisoa, joka on toiminut Tany maitson lukutaito-

opettajana, kertoo paikallisten suhtautuneen lukutaitokoulutukseen aluksi epäluuloisesti. He ajattelivat opiskelun vievän turhaan aikaa peltotöiltä, mutta kun he näkivät, kuinka nopeasti saavutettiin tulosta ja mitä lukutaidolla saattoi tehdä, koulutukset keräsivät yhä enemmän kiinnostuneita opiskelijoita.

Viimeisellä hankekaudella on keskitytty siis enää Tolongoinan alueeseen ja nimenomaan hankekyliin. Lukutaitokoulutuksen läpikäyneet naiset ovat kenttämatoilla kertoneet hyvin samankaltaisista tuloksista jokaisella hankealueella. Lukutaito ja koulutuksen yhteydessä annettu budjetointikoulutus on auttanut naisia osallistumaan yhteiskuntaan eri tavoin: esimerkiksi he ovat nyt olleet kykeneviä lukemaan ehdokkaiden vaaliohjelmia ennen vaaleja, äänestämään nimikirjoituksellaan sormenjälkipainalluksen sijasta sekä antamaan takaisin oikean summan rahaa markkinapäivinä. Yhdistystoiminnassa hanke on kiinnittänyt alusta asti huomiota naisten tasavertaiseen asemaan miesten kanssa. Käytössä ovat olleet esimerkiksi sukupuolikiintiöt hankkeen edustustilaisuuksissa kuten seminaareissa. Käytännössä tämä on tarkoittanut kahta edustajaa, joista toinen nainen ja toinen mies. Kenttämatoilla tehdyissä havainnoissa yhdistysten kokouksista yhdistysten jäsenet ovat pääsääntöisesti edustaneet kumpaakin sukupuolta. Mukana on ollut myös nuoria.

Viimeiseen seminaariin saapui budjettisivistä jokaisesta hankekylästä edustajaksi vain yksi yhdistyksen jäsen. Kun käytössä ei ollut ennalta määrättyä sukupuolikiintiötä, valitsivat yhdistykset edustajansa seuraavasti (naisten suhde kaikkiin alueen seminaariedustajiin):

Farafangana 0/9	(0 %)
Ranomafana 2/10	(20 %)
Tolongoina 3/5	(60 %)

Isot erot alueilla kertovat lähinnä hankealueiden eroista - eivät hankkeen tuloksista. Ranomafanan ylänköalueilla ja Tolongoinassa naisella on perinteisesti ollut tasa-arvoisempi asema miehen kanssa. Sen sijaan Farafanganassa, jossa perinteitä noudatetaan huolellisesti, naisten ja miesten tehtävät erotellaan tarkasti, eikä esi-isien toimintamalleja herkästi kyseenalaisteta uskomustenkaan vuoksi. Siellä naisen roolina ei ole ollut toimia johtavassa asemassa. Ylipäätään vain harvoissa kyläyhdistyksissä puheenjohtajana on toiminut nainen. Vuonna 2015 naispuheenjohtaja oli vain 12 %:ssa kaikista Tany maitson yhdistyksistä.

Vasta niin myöhään kuin 2013 Madagaskarilla on selvitetty sukupuolijakaumaa liittyen äänestysprosenttiin. Tuolloin CENITin (Siirtymäkauden kansallinen itsenäinen vaalikomissio) naispuolinen puheenjohtaja pyysi avustajiaan laatimaan listan äänioikeutetuista sukupuolen mukaan eriteltynä. 35 alueella 119:sta naisten osuus oli pienempi kuin 40 %. Jopa niin lähellä pääkaupunkia kuin Betafossa (Vakinankaratra) esimerkiksi, naisia on vain 33 % valitsijoista eli kolmasosa, kun he todennäköisesti muodostavat puolet väestöstä. Täten eri syistä lähes kolmanneksessa Madagaskarin alueista melkein kaksi naista kolmesta ei pysty käyttämään kansalaisoikeuksiaan. Koko maan tasolla on yhteensä noin 7 miljoonaa äänioikeutettua, kun 700.000 äänestysikäistä naista puuttuu valitsijalistoilta. (Madagascar Tribune)

Naisen asema vaihtelee koordinaattori CA:n mukaan paljon maan eri osissa. Traditionaalisemmilla alueilla kuten Farafanganassa naisen sananvalta on heikko. Se, että yhdistystoiminnassa naiset osallistuvat kokouksiin miesten rinnalla on alueella jo iso asia. Puhumisen kokouksissa hoitavat silti yhä pitkälti miehet.

Koordinaattori CA kertoo naisen auktoriteettiasemassa olevan ongelmia maan laajuisesti konkreettisella käytännön tasolla. On esimerkiksi tapauksia, joissa naisen valinta pormestariksi on aiheuttanut sen, ettei lakia tai sääntöjä yksinkertaisesti noudateta. Madagaskarilla onkin harvinaisen vähän naispormestareita. Vuonna 2015 1700:stä pormestarista vain 82 on ollut naisia. Toisaalta liike-elämässä naisia on huomattavasti enemmän johtavassa asemassa kuin muualla Afrikassa (World Economic Forum).

10 YHDISTYSTEN KAPASITEETTI JATKOSSA JA SISÄISET RISKIT (budjetinhallinta, suunnittelukyky, yhdistysten jäsenten motivaatio, riskinhallinta)

Ulkoiset riskit yhdistysten jatkoa ajatellen liittyvät pitkälti turvallisuustilanteen mahdollisiin muutoksiin, varkauksiin, ryöstöihin sekä luonnonolosuhteisiin. Esimerkiksi syklonit Farafanganan alueella aiheuttavat vuosittain vahinkoa alueella ja saattavat pahimmillaan viedä mennessään kaiken.

Koska hanke ei ole voinut vaikuttaa ulkoisiin riskitekijöihin, arvioinnissa keskitytään sisäisiin riskitekijöihin yhdistysten kapasiteettia käsiteltäessä. Yhdistysten kapasiteetin kannalta tärkeät taidot kuten taloushallinnollinen osaaminen, suunnittelukyky tai motivaatio, ilmenevät niiden puuttuessa luonnollisestikin riskitekijöinä. Arvioinnissa olemme hankehakemuksessa esiteltyjen toimivien kyläyhdistysten kriteerien lisäksi kiinnittäneet huomiota mm. taloushallinnolliseen osaamiseen, suunnittelukykyyn, jäsentenvälisiin suhteisiin ja motivaatioon. Yhdistysten arvioidun kapasiteetin olemme toimivan kyläyhdistyksen kriteerien ja omien lisäkriteeriemme mukaan arvostelleet asteikolla 1-5.

1=suuri syy huoleen jatkon kannalta

2=syytä huoleen jatkon kannalta

3=ei erityistä syytä huoleen

4=vahva kapasiteetti

5=erinomainen kapasiteetti

Yhdistysten arvosanat jakautuivat alueittain seuraavasti:

Ranomafana	1=10 %	2=0 %	3=40 %	4=50 %	5=0 %
Farafangana	1=0 %	2=22 %	3=56 %	4=11 %	5=11 %
Tolongoina	1=20 %	2=20 %	3=0 %	4=20 %	5=40 %

Tarkemmat kyläyhdistysten arvosanat liitteessä 1

10.1 Taloushallinnollinen osaaminen ja suunnittelukyky

Yhdistykset kertovat hyötynensä taloudenhoitokoulutuksesta, mutta yhdistysten välillä on eroja taloushallinnollisessa osaamisessa ja yhdistystoiminnalle oleellisessa suunnittelukyvyyssä. Osan

toiminta oli hyvin pitkälti järjestäytynyttä, suunnitelmallista ja tuloksellista, toisilla vähemmän, ja pienellä osalla yhdistyksiä näytti olevan hankaluuksia hahmottaa yhdistyksen perustavanlaatuisiin toimintoihin liittyvää budjetointia tai taloudenhoito oli jopa kaoottista.

10.2 Jäsenten väliset suhteet ja motivaatio

Kun yhdistysten ongelmat tulivat puheeksi, ensimmäisenä jäsenten puheissa nousivat esille henkilösuhteet. Koska yhdistystoiminta pohjautui yhdessä tekemiselle, oli tärkeää, ettei kukaan laiskotellut tai jäänyt kokouksista pois ilman painavaa syytä. Yhdistykset olivat hankkeen neuvosta kehittäneet ongelmia ratkomaan omat, yhdistysten sisäiset säännöt, joita jokaisen jäsenen tuli noudattaa. Säännöt määrsivät esimerkiksi suuruuden sakolle, mikäli jäsen jätti ilmaantumatta pellolle tai kokoukseen. Säännöt auttoivat yhdistyksiä pitämään järjestystä ja ratkomaan oikeudenmukaisesti virinneitä ongelmia. Yhdistysten jäseniltä kuuli paljon siitä, että säännöt olivat auttaneet heitä selviämään tilanteista, jotka ennen olivat aiheuttaneet riitaa.

Säännöistä huolimatta osassa yhdistyksiä oli vakaviakin ongelmia jäsenten välisissä suhteissa. Tolongoinassa, jossa jokainen yhdistys pärjäsi hyvin omillaan budjetoinnin ja toiminnan suunnittelun osalta, kaksi yhdistystä viidestä (40 %) oli vakavissa vaikeuksissa entiseen puheenjohtajaan kohdistuvan luottamuspuolan vuoksi. Kummassakin yhdistyksessä oli aloitettu neuvottelut uuden puheenjohtajan valitsemiseksi. Vaikka kyseisissä kyläyhdistyksissä tuntui siis olevan hyvä osaaminen niin hankeaktiviteettien kuin taloushallinnollisen osaamisenkin suhteen, yhdistysten jatko jäi epäselväksi juuri jäsenongelmien vuoksi. Kummassakin yhdistyksessä kärsittiin hankkeen loppumisen aikoihin yhä pahasta jäsenkadosta.

Yhdistysten motivaatiota ja jäsenten välisiä suhteita kuvaamaan laskimme yhdistysten aktiivisuusprosentin. Prosentti on laskettu suhteuttaen kunkin alueen yhteenlaskettu aktiivijäsenten määrä kaikkien jäsenten määrään helmi-, touko-, elo- ja joulukuussa vuosina 2013–2015.

Tolongoina 63 % Ranomafana 74 % Farafangana 47 %

10.3 Sisäiset riskit

Yhdistysten käteisrahavarat tuntuivat aiheuttavan ison, sisäisen riskin väärinkäytöksiin ja korruption. Ongelmia asian suhteen oli kohdattu jokaisella hankealueella. Jos yhdistykset olivatkin kykeneviä toimimaan täysin itsenäisesti, näissä yhdistysten sisäisissä ristiriitatilanteissa (varojen väärinkäyttö, muut erimielisyydet jäsenten välillä) teknikkoa saatettiin vielä tarvita puolueettomana sovittelijana. Mahdollinen riippuvuus teknikoista on jatkoon kannalta riski. Hanke on palkannut paikalliset teknikot Madagaskarin koordinaattoreiden mukaan myös siksi, että he tarvittaessa voivat olla avuksi hankkeen loppumisen jälkeenkin. Lähtökohtaisesti tämä ei tietenkään ole kestävä ratkaisu.

Epäluottamuksen osoittaminen puheenjohtajaa kohtaan, etenkin jos tämä on kylässä ylipäättään ottaenkin merkittävämpi henkilö, voi olla vaikeaa. Yhdistysten sisäiset säännöt ovat siis olleet ristiriitatilanteiden selvittämisessä valtava apukeino, mutta tietyissä vaikeammassa tilanteissa, joissa yhdistyksen toiminta uhkaa kaatua puheenjohtajan väärinkäytöksiin tai omavaltaisuuteen, on ainakin toisinaan tarvittu teknikkoa selvittämään syntyneitä sotkua. Useat yhdistykset vaikuttivat olevan kykeneviä selviämään tilanteesta kuin tilanteesta sisäisiä sääntöjä noudattamalla ja

äänestämällä, mutta loppujen lopuksi tulevaisuus yhdistysten osalta jää avoimeksi. Pyrimme järjestämään hankealueille myös jatkossa seurantaa, jotta voimme seurata yhdistysten toimintaa tulevaisuudessa.

Jäsenten keskinäiset välit ristiriitoinen ja korruptio tuntuivat luovan suurimman sisäisen riskin yhdistysten tulevaisuudelle. Yksikään yhdistys ei ole tämän riskitekijän ulottumattomissa. Sen sijaan budjetointiosaamisen, suunnittelukyvyyn ja motivaation puute koskettaa vain harvoja yhdistyksiä. Jokainen yhdistys ilmaisi tahtonsa jatkaa toimintaa Tany maitson jälkeen, alle keskitason osaaminen perustavanlaatuisissa yhdistyksen jatkon liittyvissä sisäistä kapasiteettia mittaavissa tekijöissä kosketti vain 12.5 %:a yhdistyksistä.

11 BIODIVERSITEETIN SUOJELU

Köyhyyden vähenemisen rinnalla toinen päätavoite Tany maitssossa on ollut biodiversiteetin suojele. Toimeentulomahdollisuuksien kohenemisen on nähty johtavan siihen, että paine metsien hakkuuseen vähenee. Hankkeessa on myös istutettu puita: ensin hyötypuita kuten jatrophaa, akaasia, moringaa ja eukalyptusta. Myöhemmin, viimeisellä hankekaudella on istutettu myös kotoperäisiä puita.

Viimeisellä hankekaudella ympäristötavoitteita on siis edistetty tukemalla kotoperäisten puiden istutusta jokaisessa hankekylässä ja vähentämällä painetta käyttää metsiä. Metsiin kohdistuvan paineen vähentäminen on ollut Tany maitssossa yhtenä painopisteenä hankkeen alusta saakka.

Hankekoordinaattori HR:n mukaan kotoperäisten puiden istuttamiselle olisi tarvittu vielä lisää aikaa kestävyys takaaniseksi. Kotoperäisten puiden istuttamista oli koitettu ajaa hankkeessa sen alusta asti, mutta vasta nyt viimeiselle hankekaudelle tullessa yhdistysten jäsenet vaikuttivat tarpeeksi motivoituneilta ja olivat olleet aloitteellisia istuttamiseen liittyen. Hankekoordinaattori piti aktiviteetin jatkumista tulevaisuudessa epävarmana. Kotoperäisten puiden kasvu on hidasta eikä näytetty aina yhdistysten jäsenille kannattavana. Hyötypuut akaasia ja eukalyptus ovat nopeakasvuisempia ja vastaavat näin paremmin kyläläisten välittömään tarpeeseen rakennusmateriaaliksi ja polttopuiksi. Takoandran (Farafangana) yhdistyksen puheenjohtaja kertoi heidän istuttamansa kotoperäisen puulajikkeen kasvavan 20 vuotta, mutta että siitä saa aikanaan vahvempaa rakennusmateriaalia kuin nopeammin kasvavista puista.

Tolongoinan alueen yhdistykset olivat valinneet istutettavan kotoperäisen puulajin sen maaperää parantavien vaikutusten vuoksi. Tolongoinan teknikko ja kyläyhdistysten edustajat vaikuttivat ajattelevan puunistutusta yleisemminkin laajemmin kuin suoraan primaarihyötyyn nähden. Loppuseminaarissa Kianjamiakattran (Tolongoina) puheenjohtaja ja teknikko DR ottivat äänekkäästi kantaa vesisyöpön eukalyptuksen istuttamisen haitoista, kun monille yhdistyksille eukalyptus näyttäytyi yhä helppona ja nopeana hyötykasvina. Toisaalta hankealueiden maaperässä on isoja eroja.

taimitarhalla kesäkuussa 2014

Marosondryn puheenjohtaja yhdistyksen

Tolongoinan teknikko oli teknikoista ainoa, jonka puheissa ympäristöarvot nousivat selkeästi esille. Tany maitson mukanaan tuomat uudet, ympäristöystävällisemmät viljelymenetelmät myös olivat Tolongoinassa käytössä ja yhdistykset esimerkiksi käyttivät kompostia lannoitteena. Ranomafanan alueella jäi epäselväksi se, kuinka moni yhdistys oli riippuvainen kemiallisista lannoitteista. Toisen teknikon kylistä ainakin 2/5 (40 %) oli ottanut kemiallisten lannoitteiden myynnin myös yhdeksi aktiviteetikseen ja toinen yhdistys oli jopa muuttanut kaikki käteisvaransa kemiallisiksi lannoitteiksi. Koordinaattori HR:n mukaan yhdistysten jäsenet alueella olivat huomanneet kemiallisten lannoitteiden tehon, joten kompostin käyttöön heidän oli vaikea palata. Yhdistysten jäsenet itse kertoivat, ettei kompostin käyttö yksinkertaisesti toiminut.

Ympäristötavoitteiden saavuttaminen äärimmäisen köyhissä olosuhteissa on haastavaa. Kun ihmisen konkreettisten perustarpeiden täyttyminen päivittäisessä elämässä ei ole turvattua tai varmaa, ympäristöarvot jäävät luonnollisestikin toiseksi. Ympäristövaikutusten osuus päivittäisessä elämässä voi tuntua kaukaiselta, kun vaihtoehtona on konkreettinen riisikippo.

Yhdistysten jäsenten saama hyöty tuntuu olevan avainasemassa biodiversiteetin suojeluun liittyvien aktiviteettien onnistumisessa Tany maitso -hankkeessa. Aktiviteetteja jatketaan, jos ne koetaan hyödyllisiksi siinä arjessa, jota eletään. Yhdistettynä ympäristönsuojeluun, huomio sisältää tärkeän viestin. Hyödyllisyyden kokemus on aivan toisella tasolla kun ajatellaan puiden istuttamisen parantavan maaperän laatua maanviljelyä varten, kuin jos ajatellaan puiden tuottavan vain suoraa hyötyä esim. polttopuuna. Ensimmäinenkin näkemys on vielä kaukana laajemmasta ympäristönsuojelullisesta päämäärästä. On helppo nähdä, missä mennään pieleen, jos

ympäristönsuojelulla ei ole kosketusta ihmisten arkeen tavoitteet ovat liian kunnianhimoisia suhteessa käytettävissä olevaan aikaan ja resursseihin.

Ruohonjuuritasolla toimineena hankkeena Tany maitson toiminta on ollut tarkoituksenmukaista suhteessa hyödynsaajiin hankekylissä. Ympäristönsuojelulliset päämäärät on pyritty toteuttamaan niin, etteivät ne jää irrallisiksi ihmisten arjesta, ja mikäli tarpeelliseksi katsottuihin toimintoihin ei ole katsottu olevan tarvittavaa motivaatiota, toimintoja ei ole toteutettu. Tästä esimerkkinä kotoperäisten puiden istutus.

Laajemmin Tany maitson ympäristövaikutuksien arviointi on vielä tässä vaiheessa vaikeaa. Arviointimateriaalissa tuli kuitenkin esille seikkoja, joista voi vetää suuntaviivoja. Tany maitso - hankkeen Farafanganan koordinaattorin mukaan laitton puunhakkuu Manombon suojellussa metsässä on vähentynyt Dodon aiemman hankkeen ansiosta. Hankkeessa istutettiin nopeakasvuisia puita omiksi metsikseen vastaamaan suoraan kyläläisten tarpeisiin polttopuulle sekä rakennuspuulle. Tany maitsoissa on jatkettu samaa ajatusta hyötypuiden istuttamisen suhteen ja esimerkiksi Takoandran (Farafangana) yhdistyksen puheenjohtaja kertoikin arvioijille, että koska hänellä oli hankkeen ansiosta omat puuplantaasit, hänen ei tarvinnut enää mennä Manombon suojelualueelle varastamaan puuta. Puiden istutuksella voi nähdä olevan suora seuraus vähentyneeseen paineeseen suojeltua sademetsää kohtaan. Kun yhdistys istuttaa omia, nopeakasvuisia puita, ei ole edes järkeä lähteä sakon uhalla kaatamaan suojeltua metsää. Sen sijaan on vaikeampi vetää suoraa yhteyttä kohentuneiden toimeentulomahdollisuuksien ja metsänsuojelun välille. Toimeentulomahdollisuuksien koheneminen luo kuitenkin vaihtoehtoja puunkaadolle ansaintamielessä.

Farafanganan suojelualueen, Manombon metsän, kohtalo jäi hankematalla 2015 vähän auki. Manombon suojelua on hoitanut MNP (Madagascar National Parks), mutta epäselväksi jäi, kuka alueen suojelua hoitaa tällä hetkellä. Farafanganan alueella on ollut mahdollisesti korruptioon viittaavaa aluehallinnollista sekaannusta ja tuon sekavan kuvion yhteydessä Manombon kohtalo on auki. Mikäli pahin mahdollinen kuultu juoru pitää paikkansa, Manombon suojelu on tulevaisuudessa vaarassa, koska oikeudet Manombon suojeluun on myyty välinpitämättömältä vaikuttavalta taholta seuraavaksi 99 vuodeksi. Paikalliset eivät ole kuulemma myöskään hyväksyneet tuota uutta toimijaa ja tehneet tästäkin syystä toiminnan alueella mahdottomaksi. Tämä tarkoittaisi käytännössä Manombon ainutlaatuisen metsän tuhoa ja alueella pitkään tehdyn ympäristönsuojelutyön valumista hukkaan.

Puiden kasvatuksen tilanne vuoden 2015 lopussa

Kyläyhdistys / Alue	Puiden kasvatusta
Ampitavanana / Ranomafana	Taimien kasvatusta, puiden istutusta
Matavirano / Ranomafana	Jatkavat kotoperäisten puiden istuttamista-> sandramy, on hyvä ympäristölle kasvattavat myös akaasiaa, on hyvää mehiläistenhoidolle. Männystä ei pidetä, koska se on hapan ja siten haitaksi maaperälle.
Sambivinany / Ranomafana	Kullakin jäsenellä 10 puuta, yhteensä noin 300
Andafy atsimo / Ranomafana	Yksityisesti, yhdistyksellä ei puita
Ambodiriana / Ranomafana	Taimien kasvatusta, puiden istutusta

Sahavondronana / Ranomafana	Akaasia, erityisesti akaasiankukka, hyvä mehiläistenhoidolle ja puu kasvaa nopeasti. Istuttavat myös kotoperäisiä puita. Puita toisen hankkeen ajalta, suunnitelma istuttaa 2000 puuta vuosittain. Seminaariedustaja kertoi oksastamistekniikasta, jolla voi saada kotoperäisiä puita nopeammin siemenestä kasvattamiseen verrattuna.
Volahotro / Ranomafana	Kotoperäisten puiden istuttamista, taimien kasvatusta
Ialatsara / Ranomafana	Akaasia hyvä mehiläistenhoidolle ja kasvaa nopeasti; grevilla hyvä mehiläistenhoidolle istuttavat myös kotoperäisiä puita, ovat tärkeitä ympäristölle
Amboditanimena / Ranomafana	Kotoperäisten puiden istuttamista
Iharananina / Ranomafana	Akaasia valittu nopeakasvuisuutensa vuoksi ja sen lehtiä voi käyttää lääkkeenä parantamaan kuumetta. Lehtiä tullaan hakemaan muista kylistä. 1000 nuorta puuta istutettuna, osa yhdistyksen maalla, osa yksityisessä kasvatuksessa. Taimitarha, 220 kotoperäistä puuta istutettu joulukuussa 2015.
Mandovia / Farafangana	200 nuorta puuta, 100 yhdistyksellä, 100 yksityisessä hoidossa. Akaasia ja eukalyptus nopeakasvuisuutensa vuoksi, myös kotoperäisistä puista valitaan nopeakasvuisia lajeja. Tsirani soveltuu hyvin kanootin tekoon, on hyvin kevyttä.
Takoandra / Farafangana	Kotoperäisiä puita taimitarhassa, istuttivat taimia lähelle suojelualuetta. Ovat istuttaneet myös akaasia-> ei tarvitse mennä puistoon varastamaan rakennuspuuta
Manombo / Farafangana	Taimien kasvatusta, puiden istuttamista
Analameloka / Farafangana	Kotoperäisiä puita, ovat kasvattaneet taimia.
Sahamahitsy / Farafangana	Taimien kasvatusta, Istuttavat kotoperäisiä puita. Yhteistyötä WHH:n kanssa.
Andrafia / Farafangana	Aluksi akaasiaa ja eukalyptusta puiden saamiseksi ympäristöön. 2014 lähtien kotoperäisten puiden istuttamista yksityisesti.
Bemelo / Farafangana	Taimien kasvatusta, puiden istuttamista
Morafeno / Farafangana	Aluksi akaasiaa ja eukalyptusta niiden nopeakasvuisuuden vuoksi, ensin yksityisesti. Niistä voi rakentaa talon. Yhdistyksen puitteissa kylän ympärille aita. Nyt haluavat istuttaa kotoperäisiä puita saadakseen takaisin metsät, joita oli ennen. Ympäristössä oli paljon erilaisia puita. Tällä hetkellä 300 puuta.
Tsatanana / Farafangana	Viimeisimmät puut istutettu alkuvuodesta 2015, yhteistyötä myös WHH-järjestön kanssa.
Namohora / Farafangana	Akaasia ja eukalyptus kasvavat nopeasti, istuttavat eukalyptusta koska tärkeä puunsaannin vuoksi. Ovat istuttaneet kotoperäisiä puita 300 kpl/jäsen, haluavat jatkaa.
Marosondry / Tolongoina	Kasvattavat kotoperäisiä puita, osa taimista jäsenille, osa yhteiselle viljelmälle.
Iladitra / Tolongoina	Puolet puiden taimista jäsenille, puolet yhteiselle viljelmälle (harina)
Ambinanindrano / Tolongoina	Kotoperäisiä puita (harina), puolet jäsenille, puolet yhteisviljelmälle
Kianjamiakatra / Tolongoina	Kotoperäisiä puita (harina), osa jäsenillä, osa yhteisellä viljelmällä. Istuttaminen tärkeää, on hyvä ympäristölle. Kylässä myös tarvitaan puuta päivittäisessä elämässä. Harina valittiin, koska se varastoi vettä.
Ambatoharanana / Tolongoina	Kotoperäisiä puita (harina)
Ridia (Brunel Mboangy Heridia)	Farafanganassa suositaan akaasiaa ja eukalyptusta, koska ne sopivat rakentamiseen. Ne eivät ole myöskään pääasiallinen syy kuivuuteen. Farafanganassa on liian vähän puita ja siksi on vaikea kasvattaa vihanneksia, koska on liian kuivaa. Akaasia on hieman parempi, sen lehdistä syntyy komposti. Se on kuitenkin ongelmallinen suojelualueiden lähistöllä nopean leviämisen vuoksi.
Radezy (Désiré Ramaroson) + muut Tolongoinan edustajat	Harina ottaa vettä talteen kun sataa ja "luovuttaa" sitä kun on kuivaa. Harina on kovaa puuta, helppo istuttaa ja hoitaa. Sillä on isot lehdet ja se varjostaa hyvin. Eukalyptus ei ole hyväksi maaperälle. Se leviää nopeasti. Kotoperäisten puiden istuttamista halutaan jatkaa.
Haingo (Haingotiana Ramiarinjanahary)	Miksi: Farafanganassa istutetaan eukalyptusta ja akaasiaa. Tolongoinassa on valittu harina. Ranomafanassa ollaan kiinnostuneita akaasiasta ja kotoperäisistä puista suositaan sandramya.

Taulukon tiedot on kerätty 2015 seminaarin yhdistysesittelyistä ja kotoperäisiä puita koskevasta keskustelusta, kylävierailujen haastatteluista ja teknikoiden seurantaraporteista 2015

12 POISTUMISSUUNNITELMA JA SEN ONNISTUMINEN

Viimeinen Tany Maitson kolmivuotiskausi on siis toiminut hankkeen poistumisvaiheena. Poistumisvaiheessa on asteittain vähennetty suoraa taloudellista tukea yhdistyksille ja samalla lisätty portaattain yhdistysten vastuuta ja valinnanvapautta, vahvistettu kapasiteettia toimia itsenäisesti ilman hanketta. Hankekauden alussa vuonna 2013 yhdistykset saivat vapaasti valita omat yhdistykselle tuloja tuottavat pienhankkeensa, jotka Tany Maitso rahoitti. Vuonna 2014 yhdistyksille annettua taloudellista tukea vähennettiin ja vuonna 2015 yhdistyksiä ei enää rahoitettu suoraan vaan annettiin ainoastaan teknistä tukea toiminnoissa.

12.1 Yhdistysten omat hankkeet

Kyläyhdistys / Alue	Tany maitson tuella	Muu tulonlähde
Ampitavanana / Ranomafana	riisin kerääminen, siankasvatus	
Matavirano / Ranomafana	siankasvatus	
Sambivinany / Ranomafana	kanankasvatus, riisin kerääminen	
Andafy atsimo / Ranomafana	siankasvatus	riisin kerääminen
Ambodiriana / Ranomafana	siankasvatus, papujen viljely	
Sahavondronana / Ranomafana	valkosipulin viljely, riisin kerääminen	
Volahotro / Ranomafana	riisin kerääminen	lannoitekauppa
Ialatsara / Ranomafana	siankasvatus, riisin kerääminen	
Amboditanimena / Ranomafana	riisin kerääminen	
Iharananina / Ranomafana	kalankasvatus, riisin kerääminen, siankasvatus	lannoitekauppa
Mandovia / Farafangana	kanankasvatus, siankasvatus	rahanlainaus
Takoandra / Farafangana	mattojen teko, siankasvatus	riisineläisyys
Manombo / Farafangana	siankasvatus	
Analameloka / Farafangana	siankasvatus	
Sahamahitsy / Farafangana	siankasvatus	
Andrafia / Farafangana	kanankasvatus, kalanmyynti,	siankasvatus
Bemelo / Farafangana	kanankasvatus	
Morafeno / Farafangana	siankasvatus, riisin kerääminen	rahanlainaus jäsenille
Tsaratanàna / Farafangana	kanankasvatus	

Namohora / Farafangana	kanankasvatus	
Marosondry / Tolongoina	riisinkerääminen	kahvin kerääminen
Iladitra / Tolongoina	riisin kerääminen	
Ambinanindrano / Tolongoina	siankasvatus, riisin kerääminen	banaanien ja inkiväärin myynti, rahanlainaus
Kianjamiakatra / Tolongoina	riisin kerääminen	inkiväärin myynti, kahvin kerääminen
Ambatoharanana / Tolongoina	riisin kerääminen	

Tany maitson viimeisellä hankekaudella yhdistykset ovat saaneet suunnitella oman hankkeensa, jonka toteuttamista Tany maitso on tukenut rahallisesti. Oman hankkeen suunnittelu ja toteuttaminen on ollut tärkeä osa poistumissuunnitelmaa ja yhdistysten kapasiteetin vahvistamista.

Merkittävän suuri osa 25 kyläyhdistyksestä valitsi omaksi hankkeekseen siankasvatuksen. 60 % yhdistyksistä aloitti siankasvatuksella ja tällä hetkellä aktiviteetti on käytössä 52 %:lla yhdistyksistä. Osa seminaariin osallistuneista kyläyhdistyksistä mainitsi siankasvatuksen olleen yksi merkittävimmistä elämää kohentaneista asioista, jonka Tany maitso on heidän elämäänsä tuonut.

Viimeisenä hankevuonna (2015) suoraa taloudellista tukea yhdistyksille ei enää annettu. Taloudellisen tuen vähettyä ja loputtua jokainen yhdistys on jatkanut toimintaansa. Jos joku yhdistyksen jäsenistä olikin suivaantunut suoran rahoituksen loppumisesta, ei mitään yleistä rahoituksen loppumisesta johtuvaa notkahdusta jäsenmäärissä ole havaittavissa. Koordinaattori HR:n mukaan omat hankkeet ovat päinvastoin motivoineet jäseniä ja uusia jäseniä liittyy yhdistykseen jatkuvasti.

Siankasvatuksesta aktiviteettina keskusteltiin yhdistysten jäsenten kanssa, sillä Tany maitsoissa ei yleisesti pidetty tuota aktiviteettia kovin kestäväenä. Yhdistysten jäsenet näkivät siankasvatuksen kuitenkin hyvänä ja nopeana tapana ansaita rahaa, jolla sitten saattoi tehdä myös kestävämpiä sijoituksia. Yhdistysvaihtoissa, joissa yhdistysten edustajat ovat jakaneet hyviä ja huonoja kokemuksiaan, moni innostui siankasvatuksesta Ialatsaran kyläyhdistyksen esimerkin johdattamana ja otti sen aktiviteetikseen.

Siankasvatusta Ialatsarassa

Tany maitsoissa ei ollut varauduttu antamaan teknikoille koulutuksen kautta osaamista yhdistysten omissa hankkeissa neuvomiseen. Oli ilmeisesti oletettu, että yhdistykset valitsisivat aktiviteetikseen jotain tuttua tai jotain, josta jollakulla yhdistyksen sisällä olisi kokemusta. Yhdistysvaihdot mahdollistivat kuitenkin sen, että siankasvatuksesta innostuivat myös yhdistykset, joiden osaaminen asian suhteen ei ollut vahvalla tolalla. Yhdistykset olivat tottuneet kysymään neuvoa teknikoilta, mutta koska teknikot eivät olleet saaneet aiheesta koulutusta, he neuvoivat kuten osasivat - eivätkä aina ihan oikein. Kaksi teknikkoa neljästä haastatellusta mainitsi oma-aloitteisesti siankasvatuksessa neuvomisen olleen yksi vaikeimmista asioista työssään. Yksi myönsi näin olleen kysyttäessä. Hänellä oli kuitenkin ollut jotain osaamista ennalta. Tolongoinan teknikko ei maininnut siankasvatuksessa neuvomisessa olleen erityisiä vaikeuksia, mutta yksi hänen hankealueensa kyläyhdistys (Iladitra) oli siankasvatuksessa epäonnistumisen vuoksi joutunut vaikeuksiin. Etenkin jäsenten välillä oli ollut pientä kinaa epäonnistumisen vuoksi, mutta asiasta oli selvitty. Yhdistys oli aiemmin ollut parhaiten onnistunut varainkeruussa, joten taloushallinto oli hyvällä tolalla eikä takaisku kaatanut yhdistyksen taloutta. Siankasvatuksesta päätettiin kuitenkin luopua.

Suurimman riskin siankasvatuksessa aiheutti epätietoisuus sikojen rokottamisesta. Ainakin yksi yhdistyksistä Farafanganassa jätti siat tietoisesti rokottamatta, koska eläinlääkärikäynnit olivat vaikeita järjestää ja maksoivat. Tämä aiheutti todellisen riskin, sillä yhdistyksen varat olivat pitkälti kiinni sioissa. Yhdistyksillä ja niitä ohjaavilla teknikoilla oli myös täysin eri käsitykset rokottamisesta. Edellisessä kappaleessa mainittu Iladitran kyläyhdistys oli kuvitellut rokotteen auttavan sairastumisen jälkeen - näin oli mennyt lisää rahaa sairastuneen ja sittemmin kuolleen sian lisäksi. Toinen Ranomafanan teknikoista oli neuvonut sikoja täytyvän rokottaa säännöllisesti ja monta kertaa. Paremmien tietävien yhdistysten jäsenet protestoivat kovaan ääneen ja sanoivat

väitteen olevan eläinlääkäreiden keino ansaita rahaa ja perusteeton. Ei ollut missään mielessä taloudellisesti kannattavaa rokottaa sikoja niin monta kertaa, ja sitä paitsi liika rokottaminen oli huonoksi myös sian terveydelle.

Osa yhdistyksistä jatkaa siankasvatusta yhä riskirajoilla ja pieni osa vieläpä niin, että oman yhdistyksen tulevaisuus on siankasvatuksessa onnistumisesta kiinni. Hankkeen koordinaattorit ottivat siankasvatuksen ja taloussuunnittelun puheeksi loppuseminaarissa 2015 sellaisten yhdistysten kanssa, joilla näytti, ettei siankasvatus syystä tai toisesta ollut taloudellisesti kannattavaa. Siankasvatus omana hankkeena toimikin yhtenä hyvänä mittarina yhdistysten strategiointikyvyille ja budjetointiosaamiselle. Osa yhdistyksistä sai sioista vain hyvin pienen voiton käytettyyn työmäärään nähden, toiset tekivät sioilla suuret voitot. Parhaiten toimivat yhdistykset olivat rakentaneet kestävän bisneksen sikojen ympärille. Heillä saattoi olla pitkälle meneviä suunnitelmia, mikä mahdollisti heille suuremmat voitot pitämällä itse aina yhden poikivan emakon ja kasvattamalla porsaita myyntiin. Heikoimmin pärjäävät myivät siat liian nopeasti pois ja mahdollisesti jopa epävarmaksi velaksi, jonka takaisinsaannista ei ollut takuita.

Yhdistysten kapasiteetti on kuitenkin pääsääntöisesti vahva, eikä siankasvatuksen epäonnistuminen ole ratkaiseva tekijä yhdistysten jatkon kannalta kuin korkeintaan parissa tapauksessa. Oman projektin suunnittelu on selkeästi kasvattanut yhdistysten kykyä suunnitella jatkossakin omia hankkeita.

12.2 Kyläyhdistykset

Kyläyhdistyksissä hankkeen loppuminen oli omaksuttu hyvin vaihtelevasti. Hankkeen päättymistä on alettu valmistella viimeisen hankekauden aloittaneesta seminaarista (2013) ja yhdistykset ovat olleet asiasta tietoisia. Kuitenkin kokemus aiemmista hankekausista ja niiden jälkeen saaduista jatkorahoituksista on ilmeisesti vaikuttanut siten, että kyläläiset olivat odottaneet kaikesta huolimatta uutista jatkosta. Osassa kylistä tunnuttiin olleen hyvin tietoisia hankkeen loppumisesta, kun taas toisissa hankkeen päättymisen aiheutti tiedottamisesta huolimatta hämmennystä. Kulttuurierot vaikeiden asioiden puheeksi ottamisessa tulivat hyvin esille ensimmäisellä hankematkan kylävierailulla Iladitrassa. Kylässä hankkeen ulkopuolinen tulkki ihmetteli, tuliko hänen todellakin ottaa puheeksi hankkeen päättymisen, sillä ”kyläläiset pettyisivät”. Mikäli tämän kaltaiset vaikeudet ovat koskeneet myös hankkeen teknikkoja jollain tasolla, hankkeen päättymisen sisäistäminen on voinut tästäkin syystä olla hankalaa, vaikka ainakin hankekoordinaattorit ovat hankematkoillaan, yhdistysvaihdossa ja seminaarissa tuoneet hankkeen päättymistä rakentavasti esille koko viimeisen hankekauden ajan. Omien hankkeiden, suoran rahoituksen vähentämisen yhdistyksille ja oman vastuun lisäämisen tarkoitus on avattu kyläläisille hankekestävyyden kehystä vasten jo seminaarissa 2013, ja koko kolmivuotiskauden hankeseurantamatkoilla yhdistysten jatkosuunnitelmia hankkeen jälkeen on aktiivisesti kyselty ja aihetta pyritty pitämään esillä. Melkein kaikilla kyläyhdistyksillä on olemassa pitkän tähtäimen tavoite, johon ne keräävät varoja.

Taulukko on koottu 2015 hankematkan kylävierailuilla tehtyjen haastattelujen ja yhdistysten loppuseminariesitelmien pohjalta

Kyläyhdistys / Alue	Pitkän tähtäimen tavoite
Ampitavanana / Ranomafana	Lato, johon voi varastoida riisiä ja muita tuotteita
Matavirano / Ranomafana	Lypsylehmän hankkiminen, maito myytäisiin Ranomafanassa, tuottaisi hyvin

Sambivinany / Ranomafana	Kauppa kananpoikasten myymiseksi
Andafy atsimo / Ranomafana	Ei suunnitelmaa, odotetaan lainattujen rahojen palautusta
Ambodiriana / Ranomafana	Porsaiden teettäminen emakolla ja porsaiden myynti (ei vaikuttanut kovin kannattavalta); kaupan rakentaminen siementen myymiseksi
Sahavondronana / Ranomafana	Ladon rakentaminen riisille ja yhdistykseltä saaduille siemenille → osa myyntiin, loput omaan käyttöön
Volahotro / Ranomafana	Riisinkuorimiskoneen hankkiminen
Ialatsara / Ranomafana	Riisinkuorimiskoneen hankkiminen
Amboditanimena / Ranomafana	Lypsylehmän ostaminen ja maidon myynti → helppoa, kylä lähellä tietä
Iharananina / Ranomafana	Riisinkuorimiskoneen hankkiminen
Mandovia / Farafangana	Riisipellon vuokraaminen ja riisin istuttaminen, ladon rakentaminen varastoksi riisille ja muille tuotteille
Takoandra / Farafangana	
Manombo / Farafangana	Padon rakentaminen
Analameloka / Farafangana	Ei suunnitelmaa, keräävät ensin rahaa ja päättävät sitten
Sahamahitsy / Farafangana	Padon rakentaminen
Andrafia / Farafangana	Riisinviljely; kanootin ostaminen ja kalastuksen aloittaminen
Bemelo / Farafangana	
Morafeno / Farafangana	Kyntöauran hankkiminen riisin istuttamisen helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi Aikovat myös keskittyä enemmän mehiläistenhoitoon tulonlähteenä.
Tsaratana / Farafangana	Härkävaunujen ostaminen tavaroiden esim. riisin kuljetukseen markkinoille. Yhdistyksellä ei tosin ole härkää. Kysyttiin miksi aiempi suunnitelma koulun rakentamisesta vaihdettu, lapset joutuvat menemään Morafeno.
Namohora / Farafangana	Riisin istuttaminen ja siankasvatus
Marosondry / Tolongoina	Riisinkuorimiskoneen hankkiminen
Iladitra / Tolongoina	Lehmän ostaminen-> töihin riisipellolle ja lannoitetta vihannesten viljelyyn, jottei tulevaisuudessa tarvitse ostaa lannoitteita. Halutaan myös vasikoita.
Ambinanindrano / Tolongoina	Koulu-> asuvat joen yläjuoksulla, lasten on vaikea mennä kouluun sadekaudella
Kianjamiakatra / Tolongoina	Vaniljan ja neilikan viljely → hyvä bisnes, voi saada paljon rahaa. Neilikka on myös hyvä ympäristölle, on kuin puu. Sitruunan viljely->hyvin tuottoisaa toimintaa alueella
Ambatoharanana / Tolongoina	Vaniljan,neilikan ja kotoperäisten puiden istuttaminen

Bemelo ei ollut mukana 2015 loppuseminaarissa

Kyläläiset tuntuivat ottavan hankkeen loppumisen vastaan surullisina, mutta kuitenkin toiveikkaina ja motivoituneina oman yhdistyksensä jatkoon kannalta. Jokainen yhdistys vakuutti jatkavansa toimintaa hankkeen jälkeen ja ihan muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yhdistyksillä tuntui myös olevan valmiudet jatkaa ilman hanketta. Jo kenttämatkalla 2014 hankkeen koordinaattorit kertoivat yhdistyksillä olevan pääsääntöisesti hyvä osaaminen jatkaa omillaan ilman hanketta.

Hanketyöntekijät ja kyläläiset olivat vuosien varsilla lähentyneet sen verran, että kokivat kaikki olevansa ”yhtä suurta perhettä”. Se että kyläläiset surivat hankkeen loppumista, tuntui usein liittyvän ihmissuhteisiin, eikä pelkästään hankkeeseen.

12.3 Hanketyöntekijät

Hankkeen teknikot eli kenttätöntekijät ottivat hankkeen loppumisen raskaasti. Vaikka hekin olivat olleet hankkeen loppumisesta erittäin tietoisia, he kaikista huolimatta olivat toivoneet jatkoa. Usealla teknikolla tuntui hankkeen loppumisen jälkeen olevan melko epätoivoinen tilanne työnhaun suhteen. Hankkeesta saatu kokemus toki kohensi heidän tilannettaan työmarkkinoilla, mutta paikoittain teknikoiden asuinalueilla työllisyystilanne ylipäättään oli heikko ja kahdella teknikolla viidestä ikä asetti työnsaantiin rajoituksia.

Hankkeen kahdella korkeakoulutetulla, pääkaupungissa asuvalla koordinaattorilla tilanne oli paljon parempi. He aloittivat aktiivisen työnhaun heti kesäkuussa 2015, kun ulkoministeriön hanketuen hakukierros keskeytettiin. Jo syksyllä he saivat töitä Madagaskarin opetusministeriöstä, ja vaikka he eivät huhtikuuhun 2016 mennessä ole saaneet virallista vahvistusta vakituisesta työsuhteestaan, heidän tilanteensa työmarkkinoilla vaikuttaisi olevan vahva.

12.4 Hankkeen tulosten kestävyys

Kolmannen hankekauden pääasiallinen tarkoitus on ollut turvata hankkeen kestävyys ja jo saavutetut tulokset vahvistamalla kyläyhdistyksiä niin, että ne pystyvät toimimaan itsenäisesti hankkeen jälkeen. Tästäkin syystä tämän arvioinnin painopiste on ollut ennen kaikkea yhdistysten kapasiteetin arvioinnissa, jota on ollut aivan liian aikaista arvioida 2011, jolloin hankkeen väliarviointi on tehty. Väliarvioinnissa kehoitettiin antamaan yhdistyksille lisätukea ja -vahvistusta, jotta hankkeen tulosten kestävyys taattaisiin. Tämän arvioinnin perusteella yhdistysten kyky toimia jatkossa on pääosin hyvä.

Laajamittaisempaan hankkeen tulosten kestävyuden seurantaan ei tämän arvioinnin yhteydessä ole ollut resursseja. Seuranta jatketaan hankkeen koordinaattoreiden Haingotiana Ramiarinjanaharyn ja Chantal Andriaharimidyn kautta. Arvioitujen yhdistysten jatkoon vaikuttavat niin monet tekijät yleisen osaamisen lisäksi, että jatkoon ennustaminen on hankalaa muuten kuin suuntaviivojen osalta.

Yhdistyksen hajoaminen ei myöskään tarkoita automaattisesti, että hankkeen toiminnot eivät yhdistysten jäsenten osalta kylässä jatkuisi. Päinvastoin: suurella todennäköisyydellä kaikkia hyödyllisiksi koettuja aktiviteetteja jatketaan. Koska yhdistysten jäsenillä on myös kaikki osaaminen yhdistystoimintaan, on teoriassa mahdollista, että hajonneen yhdistyksen jäsen voisi perustaa uuden yhdistyksen.

Hankkeen koordinaattori HR kertoo yhtenä hankkeen tärkeänä saavutuksena koulutuksen arvostamisen kasvun kyläläisten keskuudessa. Hankkeen avulla mukana olleet kyläläiset ja yhdistysten jäsenet ovat oppineet, että koulutuksella saavutetaan kestävämpää tulosta ja ovat aiemman suoran rahallisen tuen pyytämisen sijaan alkaneet toivoa hankkeelta koulutuksia. Tällä on

merkitystä myös asenteille omien lasten kouluttamiseen. Valitettavasti hankealueilla on yhä niin köyhää, että koulujen keskeyttäminen on edelleen ongelma. Koordinaattori HR sureekin sitä, että vaikka hanke on saavuttanut paljon, lopulliset tulokset eivät ole kestäviä syntyvyyden ollessa niin suuri, jos kouluja ei jatketa. Vain koulutuksen arvostamisen kasvu ja sen näkyminen käytännössä takaa sen, että hankkeessa saavutetut tulokset kestävät sukupolvien yli.

13 JOHTOPÄÄTÖKSET HANKEKAUDEN AKTIVITEETTIEN ONNISTUMISESTA

Kyläyhdistysten toiminta ja kapasiteetti

+

Yhdistystoiminnan ajatus on alkuvaikeuksista huolimatta omaksuttu hyvin jokaisella hankealueella ja yhdistysten jäsenet ovat motivoituneita. Arvioitu hankekausi on vahvistanut yhdistysten kapasiteettia toimia ilman hanketta ja pääsääntöisesti yhdistykset ovat kykeneviä jatkamaan omillaan. Aktiviteettien kanavoiminen yhdistystoiminnan kautta on ollut onnistunutta ja yhdistystoiminnan konsepti on toiminut jokaisella keskenään erilaisella hankealueella.

-

Yhdistysten selviäminen sisäisten ristiriitatilanteiden ratkomisesta on kohentunut, mutta isommat kriisit saattavat yhä vaatia ulkopuolisen selvittelijän. Ulkoiset uhkat kuten yleinen turvallisuustilanne ja luonnonolosuhteet uhkaavat paikoin yhdistysten tulevaisuutta, mutta myös sisäiset riskit kuten korruptio ja epäluottamus puheenjohtajaa kohtaan ovat potentiaalinen riskitekijä yhdistyksille jatkossa. Tällaisten isompien ristiriitatilanteiden selvittämiseen hankkeella ei ole ollut toimivia työkaluja, vaan teknikon rooli on kriiseissä selvittelijänä ollut suuri. Pieni osa yhdistyksistä toimii aktiviteettiensa kanssa riskirajoilla, eikä näiden yhdistysten taloushallinto vaikuta vakaalta.

Yhdistysten omat hankkeet

+

Oman hankkeen toteuttaminen viimeisellä hankekaudella osana poistumissuunnitelmaa on kasvattanut yhdistysten kapasiteettia ja yhä lisännyt jäsenten motivaatiota toimia yhdistyksissä. Yhdistysvaihdot ovat osoittautuneet yhdistyksille tehokkaaksi tavaksi oppia toisiltaan ja jakaa kokemuksia.

-

Vaikka oman hankkeen suunnittelu ja toteuttaminen Tany maitson tuella on ollut onnistunut oppimisprosessi yhdistyksille, hanke ei ole osannut varautua tarpeeksi hyvin yhdistysten tukemisessa niille täysin uusien aktiviteettien kanssa. Yhdistysvaihdot ovat olleet yhdistysten jäsenille hyvä tapa oppia toisiltaan, mutta ne ovat myös rajallisen ajan vuoksi aiheuttaneet joissain tapauksissa sen, että uusia oppeja on lähdetty onnistuneiden esimerkkien innostamana soveltamaan ilman tarvittavan vahvaa osaamista.

Lukutaitokoulutukset Tolongoinassa

+

Lukutaitokoulutuksen läpikäyneet aikuiset ovat kokeneet hyötynsä koulutuksesta ja koulutukset ovat edistäneet naisten voimaantumista sekä koulutuksen käyneiden osallistumista yhteiskuntaan. Koulutuksen jälkeen kyläläisten aloitteesta Tolongoinaan perustettiin kirjasto ja paikallishallinnon kanssa oltiin tiiviisti tekemisissä, jotta kirjaston toiminta saataisiin rakennettua kestäväälle pohjalle.

-

Vaikka viimeiselle hankekauden vuodelle 2015 ei Tany maitson hankekylistä lukutaitokoulutukseen enää löytynyt tulijoita, naapurikylissä kiinnostuneita oli runsaasti. Tolongoinassa lukutaitokoulutukset rajoittuivat kuitenkin vain hankekyliin ja vaikutus jäi suppeammaksi kuin aikanaan Farafanganassa ja Ranomafanassa, joissa tosin koulutuksiin panostettiin hankkeessa useampi vuosi.

Tulevaisuus Tolongoinan kirjaston ja muiden hankealueiden kirjastojen suhteen: koska heikko paikallishallinto ei ole ollut kykenevä maksamaan kirjastonhoitajien palkkoja Tolongoinassa, Tany maitso maksaa omarahoitusosuudesta vuonna 2016 alueen teknikolle korvausta kirjaston ylläpidosta. Koordinaattorit jatkavat yhteydenpitoa paikallishallintoon ja tekevät vaikuttamistyötä kirjastojen tulevaisuuden hyväksi. Koska jokaiselle Tany maitson hankealueelle on perustettu kirjasto, ne on nähty hyvinä tukipisteinä jatkaa pienimuotoista toimintaa hankealueilla.

Kotoperäisten puiden istutus

+

Kotoperäisiä puita alettiin istuttaa vasta, kun kyläläiset alkoivat itse ilmaista kiinnostusta asiaa kohtaan. Tany maitson toiminnan alussa kiinnostusta tälle ei ollut, mutta viimeiselle hankekaudelle tultaessa alkoi ilmetä, mikä kertoo ehkä asenteiden muuttumisesta osin myös hankkeen ympäristötavoitteisiin nähden. Yhdistysten jäsenet valitsivat istutettavat lajikkeet.

-

Koska kotoperäisten puiden istutus on hankekyllissä niin uusi juttu, sen kestävyys takaaminen olisi Madagaskarin koordinaattoreiden mukaan vaatinut lisää aikaa. Heidän mukaansa jää täysin avoimeksi, miten kylissä jatketaan puiden istuttamista hankkeen jälkeen.

Aktiviteettien onnistuminen ja niiden tuoma hyöty

+

Yhdistykset kertovat hyötynsä Tany maitson aktiviteeteista. Yhdistysten jäsenet kertovat elämänlaatunsa kohentuneen hankkeen ansiosta ja lukutaitokoulutusten kerrotaan tuoneen laajemminkin hyötyä hankealueilla etenkin Farafanganassa, mutta myös Ranomafanassa. Paitsi että hankkeen aktiviteetit on koettu hyödyllisiksi, jäsenet kertovat lisääntyneestä yhteistyöstä ja solidaarisuudesta etenkin yhdistysten jäsenten välillä. Kotoperäisten puiden istuttamista lukuun ottamatta Madagaskarin koordinaattorit uskovat, että yhdistykset ja niiden jäsenet jatkavat aktiviteetteja hankkeen jälkeen.

-

Vihannesten viljely Farafanganassa ei ole siihen käytettyyn panostukseen nähden kovin tuottavaa. Alueen yhdistykset kertovat laajasti viljelyn ongelmista. Vihannesten viljely on alueella aloitettu jo Tany maitsoa edeltäneessä Manombo-hankkeessa.

Haastatellut henkilöt

Madagaskar:	Haingotiana Ramiarinjanahary, koordinaattori, Antananarivo Chantal Andriaharimidy, koordinaattori, Antananarivo Brunel Mboangy Heridia, teknikko, Farafangana Berthin Bobimanana, teknikko, Ranomafana Jean Pierre Razafimandimby, teknikko, Ranomafana Désiré Ramaroson, teknikko, Tolongoina Noeline Ravaoarisoa, opettaja, Volahotron seminaariedustaja Benjamin Andriamihaja, MICETin puheenjohtaja Angela Tarimy, Suomen luonnonsuojeluliiton Manondroala-hankkeen koordinaattori
-------------	--

Haastattelut kylissä (nainen ja mies)

Iladitra 18.11.2015	Henkilöhaastatteluja varten tehdyt kysymykset esitettiin ryhmähaastattelun yhteydessä
Ambinanindrano 19.11.2015	Soajy Fiadanantsoa Harovelo, kyläyhdistyksen puheenjohtaja
Matavirano 21.11.2015	Soarimalala Émiliénne Jean de Dieu Todiasy
Takoandra 24.11.2015	Clérantine Christophe Mahazovelo
Morafeno 25.11.2015	Faravavy Meze
Iharanina 27.11.2015	Marie Florentine Rasoanandrasana Marcel Rasabo
Suomi	Olli Mustonen, Tany maitso Laura Anna-Leena Myllylä, Tany maitso

LIITELUETTELO

[Kyläyhdistysten yleisarvosanat, liite 1](#)

[Kyläyhdistysten kohtaamia ongelmia, liite 2](#)

[Kuukausiseurannat kylittäin 2013–2015, liite 3](#) (koottu Madagaskarilta saatujen vuosiseurantataulukoiden pohjalta)

[Lähteet, liite 4](#)